

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ ТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОПП «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І
АДМІНІСТРУВАННЯ» ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ D 3 «МЕНЕДЖМЕНТ» УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ)**

КИЇВ - 2026

Мацука В.М. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів ОПП «Менеджмент організацій і адміністрування» ОС «Магістр» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D 3 «Менеджмент» усіх форм навчання). Київ: МДУ, 2026. 152 с.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» призначені для студентів для студентів галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D 3 «Менеджмент» усіх форм навчання. Дисципліна є обов'язковою для студентів зазначеного фаху і передбачає вивчення теоретичних засад і практичних інструментів фінансового менеджменту, змісту фінансових рішень та механізмів управління фінансовими ресурсами підприємства, формування фінансової стратегії, оцінювання вартості бізнесу, управління капіталом, інвестиціями, грошовими потоками та фінансовими ризиками. У процесі вивчення дисципліни здобувачі набувають умінь обґрунтовано приймати фінансові управлінські рішення, забезпечувати фінансову стійкість і платоспроможність організації, підвищувати ефективність використання фінансових ресурсів та вартість підприємства в умовах невизначеності й ризику. Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, програму, план семінарських занять, розрахункові завдання, тестові завдання, теми рефератів, завдання для самостійної роботи, мкр, критерії оцінювання, контрольні питання, літературу. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» складено на підставі відповідних нормативних вимог Міністерства освіти і науки України.

Рецензенти: М.О. Горбашевська, к.е.н., доцент кафедри менеджменту та фінансів Маріупольського державного університету
А.В. Балабаниць, д.е.н., професор кафедри маркетингу та туризму Маріупольського державного університету

Обговорено на засіданні кафедри менеджменту та фінансів Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 15 квітня 2026)

Обговорено на засіданні РЯВО навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 13 травня 2026)

Затверджено на засіданні ВР навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 15 травня 2026)

© Мацука В.М., 2026 рік

© Київ, МДУ, 2026 рік

ЗМІСТ

	стор.
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ОПИС.....	8
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	9
ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	10
ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	21
КЕЙСИ.....	40
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	60
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ.....	78
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	80
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	139
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	142
ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	146
ЛІТЕРАТУРА.....	150

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи та вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» призначені для студентів ОПП «Менеджмент організацій і адміністрування» ОС «Магістр» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D 3 «Менеджмент» усіх форм навчання. Дисципліна є обов'язковою для студентів зазначеного фаху.

Політичні та економічні реалії в Україні свідчать, що сталий розвиток країни та окремих суб'єктів господарювання неможливий без ефективної системи фінансового управління. В умовах трансформаційної економіки, воєнних викликів, обмеженості фінансових ресурсів і високого рівня невизначеності особливої актуальності набуває роль фінансового менеджменту як ключового інструменту забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємств.

Світовий досвід переконливо доводить, що фінансовий менеджмент є загальноприйнятим стандартом управлінської практики успішних компаній незалежно від сфери діяльності та форми власності. Саме ефективні фінансові рішення щодо формування та використання капіталу, управління грошовими потоками, інвестиційної та дивідендної політики визначають можливості зростання вартості бізнесу та його довгострокового розвитку.

Фінансовий менеджмент посідає важливе місце в процесі підготовки та прийняття управлінських рішень, є невід'ємною складовою стратегічного й поточного планування фінансово-господарської діяльності підприємств усіх форм власності. Він забезпечує взаємозв'язок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства на основі принципів ефективності, прибутковості та мінімізації ризиків.

Фінансовий менеджмент – це сукупність управлінських дій і методів, спрямованих на формування, розподіл і використання фінансових ресурсів підприємства з метою забезпечення його фінансової стабільності, зростання ринкової вартості та підвищення ефективності господарської діяльності.

Перспективи розвитку фінансового менеджменту необхідно розглядати з

урахуванням сучасних умов господарювання, зокрема: глобалізації фінансових ринків; посилення конкуренції; цифровізації фінансових процесів; зростання фінансових ризиків; обмеженості доступу до капіталу; нестабільності макроекономічного середовища; посилення вимог до прозорості та якості фінансової інформації. Вплив цих чинників обумовлює зростання значущості фінансового менеджменту як інструменту адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища.

Метою навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління фінансами підприємств, практичних навичок їх застосування у різних напрямках фінансової діяльності.

Завдання дисципліни орієнтовані на створення науково-методичного підґрунтя для опанування студентами сучасного інструментарію фінансового менеджменту, зокрема методів управління капіталом, інвестиціями, грошовими потоками, фінансовими ризиками та фінансовими результатами діяльності підприємства.

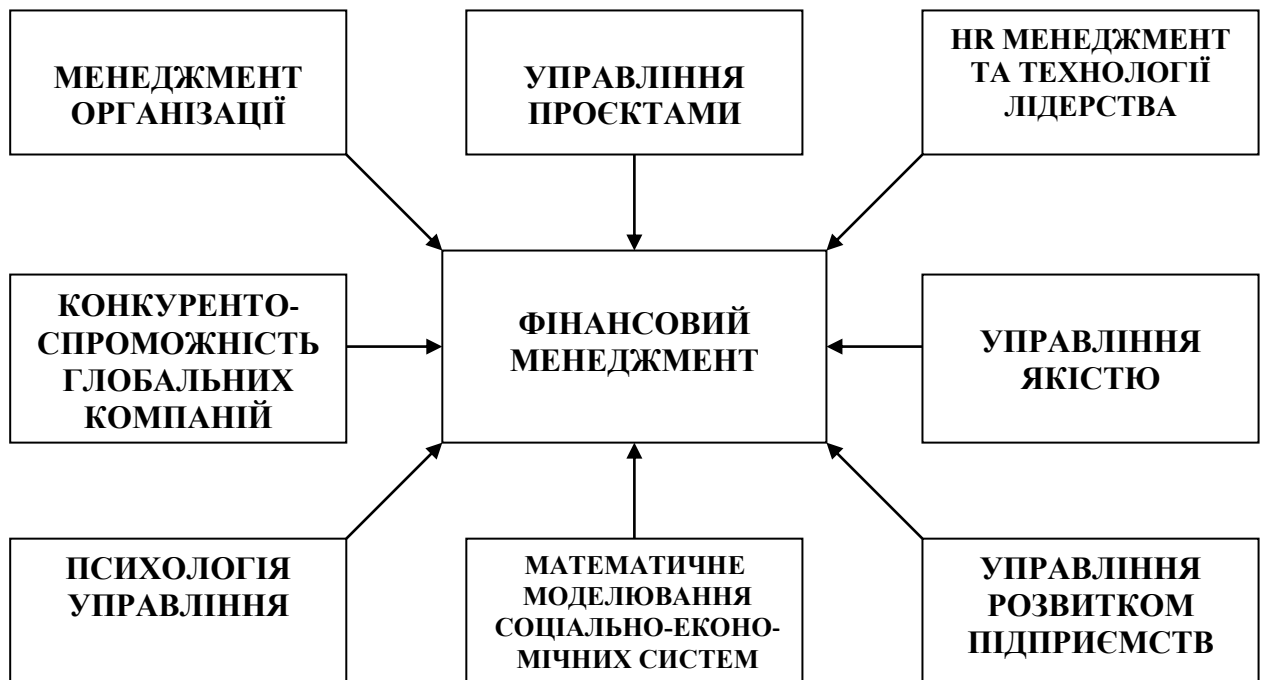
Предметом вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» є система фінансових відносин, методів і інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства в процесі його господарської діяльності.

Зміст навчальної дисципліни розкривається в таких темах:

1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств.
2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств.
3. Фінансова стратегія підприємства.
4. Управління активами підприємств.
5. Управління капіталом підприємств.
6. Основи управління інвестиціями підприємств.
7. Управління грошовими потоками підприємств.
8. Управління фінансовими ризиками підприємств.

9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами.

Зв'язок курсу з іншими дисциплінами:

Важливо, щоб студенти усвідомили диференційний підхід до вивчення окремих понять і процесів, досягнувши глобального бачення сфери діяльності, забезпечивши встановлення свідомих, упорядкованих зв'язків з іншими курсами, що вивчались або вивчаються. Методичні рекомендації підготовлено з урахуванням знання студентами базових положень таких дисциплін, як менеджмент організації, управління проєктами, математичне моделювання соціально-економічних систем, психологія управління, HR менеджмент та технології лідерства. Водночас вони слугують основою для вивчення дисциплін, насамперед конкурентоспроможність глобальних компаній, управління якістю, управління розвитком підприємства.

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» спрямована на опанування наступних *компетентностей*:

інтегральна:

- здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог;

загальні:

- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК 3);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 6).

фахові:

- здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани (СК2);
- здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації (СК 4);
- здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію (СК 9);
- здатність до управління організацією та її розвитком (СК 10);
- здатність до підбору та використання новітніх підходів та методів в управлінні фінансовими результатами організації (СК 12);
- здатність проводити об'єктивний аналіз зовнішнього середовища організації, здійснювати пошук нових ринкових можливостей шляхом використання сильних сторін та управляти конкурентоспроможністю організації в умовах відкритої та прихованої конкуренції (СК13).

Дисципліна використовується для формування наступних **програмних результатів навчання**, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки магістра за спеціальністю D 3 «Менеджмент» (ОПП «Менеджмент організацій і адміністрування») у Маріупольському державному університеті:

- планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах (PH5);
- вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу) (PH 13).
- застосовувати знання та уміння антикризового фінансового управління організацією (підрозділом), управління інвестиційною діяльністю, управління фінансовими ризиками (PH15).

ОПИС

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>D 3 «Бізнес, адміністрування та право»</u>	<u>Обов'язкова</u> (за вибором)	
Модулів – 2	ОПП <u>«Менеджмент організацій і адміністрування»</u> Спеціальність <u>D 3 «Менеджмент»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферативне дослідження</u>		Семестр	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 120	ОС <u>Магістр</u>	28 год.	12 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 4		Практичні, семінарські	
		28 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		64 год.	96 год.
		Індивідуальні завдання	
		-	-
Вид контролю: екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 46,7%/53,3%

для заочної форми навчання – 20,0%/80,0%

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади фінансового менеджменту												
Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	15	4	4			7	14	2	2			10
Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств	11	2	2			7	14	2	2			10
Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	15	4	4			7	14	2	2			10
Тема 4. Управління активами підприємств	15	4	4			7	12					12
Разом за змістовим модулем 1	56	14	14			28	54	6	6			42
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємства												
Тема 5. Управління капіталом підприємств	15	4	4			7	14	2	2			10
Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	15	4	4			7	14	2	2			10
Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	11	2	2			7	12					12
Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	11	2	2			7	14	2	2			10
Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	11	2	2			7	11					11
Разом за змістовим модулем 2	63	14	14			35	65	6	6			53
Модуль 2												
ІНДЗ	1					1	1					1
Усього годин	120	28	28			63	120	12	12			95

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади фінансового менеджменту

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств

Поняття фінансового менеджменту підприємств. Місце фінансового менеджменту у загальній системі управління підприємством. Основні принципи фінансового менеджменту: інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексний підхід до формування управлінських рішень, забезпечення високого динамізму управління та варіативності підходів до розроблення проєктів управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємств тощо.

Головна мета фінансового менеджменту – забезпечення максимізації його ринкової вартості. Основні завдання фінансового менеджменту підприємства, спрямовані на реалізацію його основної мети: забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів згідно із завданнями розвитку підприємства у наступному періоді; забезпечення найбільш ефективного розподілу та використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у межах основних напрямів діяльності підприємства; оптимізація грошового обороту; забезпечення максимізації прибутку підприємства при передбачуваному рівні фінансового ризику, при передбачуваному рівні дохідності фінансових операцій; забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку; забезпечення можливостей швидкого реінвестування капіталу при зміні зовнішніх та внутрішніх умов здійснення господарської діяльності тощо.

Система функцій фінансового менеджменту. Основні функції фінансового менеджменту як керуючої системи підприємств та як особливої функціональної системи управління підприємством.

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств

Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту. Склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок.

Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи організаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання.

Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи інформаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання. Система основних показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх та внутрішніх джерел.

Системи та методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості. Основні форми фінансового аналізу залежно від цілей його проведення на підприємстві. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового аналізу на підприємстві. Склад основних систем фінансового аналізу, що базується на різних методах його проведення на підприємстві.

Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового планування на підприємстві. Характеристика систем перспективного, поточного та оперативного планування фінансової діяльності підприємства. Зміст основних фінансових планів підприємства – плану доходів і витрат з операційної діяльності; плану надходження і використання грошових коштів; балансового плану тощо. Система бюджетів підприємства, методи та порядок їх розроблення.

Системи внутрішнього фінансового контролю, їх сутність та особливості. Основні види внутрішнього фінансового контролю.

Методологічні принципи та етапи побудови системи внутрішнього фінансового контролю. Концепція фінансового контролінгу, її зміст. Основні функції фінансового контролінгу підприємства.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства

Поняття фінансової стратегії підприємства. Роль фінансової стратегії у забезпеченні розвитку підприємства та реалізації його фінансової філософії. Місце фінансової стратегії в стратегічному наборі підприємства, її зв'язок із корпоративною, іншими функціональними стратегіями та бізнес-стратегіями.

Методологічні принципи розробки фінансової стратегії підприємства згідно із сучасною парадигмою системи стратегічного управління. Домінантні сфери (напрями) загальної фінансової стратегії підприємства – стратегія формування фінансових ресурсів; стратегія розподілу фінансових ресурсів; стратегія забезпечення фінансової безпеки; стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю тощо. Основні етапи процесу розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства.

Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства.

Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження. Особливості та методи проведення стратегічного аналізу зовнішнього фінансового середовища непрямого впливу, зовнішнього фінансового середовища безпосереднього впливу та внутрішнього фінансового середовища підприємства. Комплексна оцінка стратегічної фінансової позиції підприємства по окремих домінантних сферах його фінансового розвитку.

Формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства. Урахування об'єктивних обмежень у досягненні бажаних результатів стратегічного фінансового розвитку підприємства. Ранжування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства за їх пріоритетністю. Розроблення системи цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності

підприємства. Конкретизація цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності по окремих інтервалах загального стратегічного періоду.

Розроблення фінансової політики підприємства по окремих аспектах його фінансової діяльності в стратегічному періоді. Забезпечення зв'язку фінансової політики із фінансовою філософією та стратегічними цілями фінансового розвитку підприємства. Особливості формування фінансової політики на різних рівнях фінансової діяльності.

Формування портфеля можливих стратегічних альтернатив фінансового розвитку підприємства по окремих його домінуючих сферах (напрямах). Визначення можливого поля прийняття стратегічних фінансових рішень з урахуванням досягнутої стратегічної фінансової позиції підприємства та стратегічних цілей його фінансового розвитку. Методи оцінки та відбору стратегічних фінансових альтернатив: аналіз сценаріїв; аналіз чутливості; метод побудови дерева рішень; метод імітаційного моделювання; метод експертних оцінок тощо.

Оцінка розробленої фінансової стратегії по параметрах її узгодженості із базовою корпоративною стратегією; із передбачуваними змінами зовнішнього фінансового потенціалу; внутрішньою збалансованістю цілей та цільових стратегічних нормативів фінансового розвитку; економічною та позаекономічною ефективністю реалізації; рівня ризиків окремих стратегічних фінансових рішень тощо.

Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства – забезпечення стратегічних змін фінансової діяльності; діагностика характеру змін умов зовнішнього фінансового середовища на кожному етапі стратегічного періоду; вибір методів управління реалізацією фінансової стратегії, адекватних характеру поточних змін умов зовнішнього фінансового середовища.

Побудова системи контролю реалізації фінансової стратегії підприємства. Форми та порядок коригування програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

Тема 4. Управління активами підприємств

Сутність та задачі управління активами підприємства. Особливості управління формуванням активів на різних етапах розвитку підприємства. Основні принципи формування операційних активів підприємства. Структурно-логічна схема процесу управління формуванням операційних активів підприємства. Методи визначення потреби у загальному обсязі операційних активів підприємства.

Основні етапи процесу управління використанням операційних активів підприємства. Система основних показників, що використовується у процесі аналізу показників продуктивності, оборотності та рентабельності операційних активів. Найважливіші фактори, що впливають на рівень ефективності використання операційних активів, та методи їх дослідження. Система цільових показників ефективності використання операційних активів, порядок їх розробки.

Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства. Основні етапи процесу управління оборотними активами. Показники та методи аналізу оборотних активів підприємства, послідовність його здійснення. Політика формування оборотних активів підприємства; фактори, що обумовлюють її тип.

Управління запасами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу запасів підприємства. Методи оптимізації розміру основних груп поточних запасів. Основні системи фінансового контролю за рухом запасів.

Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу поточної дебіторської заборгованості підприємства. Кредитна політика підприємства та фактори, що обумовлюють її вибір. Методи визначення загальної суми оборотного капіталу, що спрямовується у дебіторську заборгованість по товарному та споживчому кредиту. Формування системи кредитних умов та

процедури інкасації поточної дебіторської заборгованості. Основні системи контролю за рухом та своєчасною інкасацією поточної дебіторської заборгованості.

Управління грошовими активами підприємства, його зміст та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу грошових активів підприємства. Планування цільової суми залишку грошових коштів та їх еквівалентів.

Управління фінансуванням оборотних активів підприємства. Поняття чистого робочого капіталу. Показники та методи аналізу стану фінансування оборотних активів підприємства. Політика фінансування оборотних активів підприємства та фактори, що обумовлюють її вибір. Планування обсягу поточного фінансування оборотних активів з урахуванням фінансового циклу підприємства, що формується. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. Баланс формування оборотних активів, його зміст і порядок складання. Форми контролю за станом фінансування оборотних активів підприємства.

Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємства

Тема 5. Управління капіталом підприємств

Сутність та завдання управління капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового леверіджу.

Управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємства, його сутність, задачі та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу формування власних фінансових ресурсів підприємства. Методи визначення загальної потреби підприємства у власних фінансових ресурсах.

Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу.

Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу дивідендної політики. Оцінка ефективності дивідендної політики підприємства.

Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи. Фактори, що обумовлюють вибір типу амортизаційної політики. Оцінка ефективності амортизаційної політики підприємства.

Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення. Методи дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії акцій. Визначення обсягу емісії, номіналу і видів акцій. Вибір ефективних форм андеррайтингу акцій.

Управління формуванням позикових фінансових ресурсів підприємства, його сутність, завдання та послідовність здійснення. Показники та методи аналізу залучення і використання позикових коштів. Методи визначення загальної потреби підприємства у позикових коштах.

Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення. Визначення цілей використання і видів банківського кредиту, що залучається. Визначення та оцінка умов здійснення банківського кредитування у межах видів кредиту «Вирівнювання» кредитних умов у процесі укладання кредитної угоди. Організація контролю за поточним обслуговуванням банківського кредиту і амортизацією суми основного боргу.

Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок здійснення. Фактори, що обумовлюють вибір виду фінансового лізингу. Визначення умов здійснення лізингової операції. Оцінка ефективності лізингової операції. Організація контролю за своєчасним здійсненням лізингових платежів.

Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення. Дослідження можливостей ефективного розміщення передбачуваної емісії облігацій підприємства. Визначення обсягу та умов емісії облігацій. Вибір ефективних форм андеррайтингу облігацій. Порядок формування фонду обслуговування і погашення облігацій.

Управління залученням товарного кредиту, його зміст і порядок здійснення. Фактори, що обумовлюють вибір виду товарного кредиту. Визначення середнього періоду використання товарного кредиту. Оптимізація умов залучення товарного кредиту. Забезпечення своєчасних розрахунків по товарному кредиту.

Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств

Економічна сутність та класифікація інвестицій підприємства. Сутність та завдання управління інвестиціями підприємства. Показники та методи аналізу інвестиційної діяльності підприємства. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи.

Управління реальними інвестиціями підприємства, основні форми їх здійснення. Види реальних інвестиційних проєктів підприємства та вимоги до їх розробки. Визначення вартості інвестиційного проєкту. Показники і методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Формування програми реальних інвестицій підприємства.

Управління фінансовими інвестиціями підприємства, основні форми їх здійснення. Види основних фінансових інструментів інвестування та характеристика їх інвестиційних якостей. Моделі оцінки вартості окремих фінансових інструментів інвестування. Поняття портфеля фінансових інвестицій та класифікація його видів. Формування портфеля фінансових інвестицій підприємства на основі сучасної портфельної теорії.

Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств

Сутність та завдання управління грошовими потоками підприємства. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків підприємства з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Показники та методи аналізу грошових потоків підприємства. Політика управління грошовими потоками, її сутність та типи.

Поняття оптимізації грошових потоків підприємства. Основні напрями оптимізації грошових потоків – збалансування їх обсягів, синхронізація окремих їх видів у часі. Характеристика дефіцитного та надлишкового грошових потоків підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства, його види. Методи планування надходження та витрат грошових коштів з окремих напрямів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств у процесі розробки плану надходження і витрачання грошових коштів. Система платіжних календарів підприємства, порядок їх розробки та використання.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств

Економічна сутність та класифікація фінансових ризиків підприємств. Сутність та завдання управління фінансовими ризиками підприємства. Політика управління фінансовими ризиками, її зміст та порядок розроблення.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства. Формування загального портфеля ідентифікованих систематичних та несистематичних ризиків підприємства.

Первісна оцінка рівня фінансових ризиків. Методи оцінки рівня вірогідності настання ризикової події та умови їх застосування. Оцінка розміру можливих фінансових втрат при настанні ризикової події. Групування фінансових операцій підприємства за зонами ризику за критерієм можливих фінансових втрат. Оцінка можливостей зниження попередньо визначеного рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності. Характеристика «умов ризику» і «умов невизначеності». «Матриця рішень» та порядок її формування. Методи прийняття управлінських рішень в умовах ризику на основі «функції корисності Неймана-Монгерштерна». Методи прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності за критеріями Вальда, Гурвіца, Севіджа.

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків, можливості та умови їх застосування. Методи запобігання ризиків, критерії їх вибору. Методи лімітування концентрації ризику в фінансовій діяльності підприємств та об'єднань; система фінансових нормативів, що забезпечує лімітування ризику. Методи хеджування як засоби мінімізації ризику під час проведення операцій із реальними активами, фінансовими інструментами інвестування та валютними коштами. Диверсифікація напрямів фінансової діяльності, форм фінансових операцій та видів фінансових інструментів як ефективний механізм зниження загального рівня ризиків. Розподіл ризику серед партнерів по фінансових операціях. Внутрішнє страхування фінансових ризиків у межах підприємства шляхом резервування фінансових ресурсів на випадок ризикових подій.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види та форми. Критерії передачі фінансових ризиків під зовнішній страховий захист. Основні умови страхування фінансових ризиків та їх відображення у договорі страхування. Оцінка ефективності зовнішнього страхування фінансових ризиків підприємства.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств та об'єднань. Сутність та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Принципи антикризового фінансового управління підприємством. Основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством.

Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання. Система методів та показників експрес-діагностики фінансової кризи. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи. Основні зовнішні та внутрішні фактори, що обумовлюють виникнення фінансової кризи підприємства та генерують загрозу її подальшого поглиблення. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Оперативний механізм фінансової стабілізації, спрямований на усунення неплатоспроможності; його методи та інструменти. Тактичний механізм фінансової стабілізації, спрямований на відновлення фінансової стійкості; його методи та інструменти. Стратегічний механізм фінансової стабілізації, спрямований на забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді; його методи та інструменти.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Реструктуризація заборгованості підприємства, її основні форми та умови здійснення. Реорганізація підприємств, її основні форми та фінансові умови здійснення.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, МЕТА І ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові терміни та поняття

Фінанси, фінансові ресурси, фінансова діяльність, фінансові операції, фінансовий менеджмент, фінансова рівновага, фінансовий ризик, управлінські рішення.

Контрольні питання

1. Поняття фінансового менеджменту, його сутність та значення.
2. Принципи і функції фінансового менеджменту.
3. Механізм фінансового менеджменту.
4. Фінанси й фінансова діяльність підприємства.
5. Форми державного регулювання фінансовою діяльністю підприємств.

Проблемні питання

1. У чому відмінності фінансів і фінансової діяльності підприємств?
2. Яка сфера фінансів становить основу фінансової системи держави?
3. Яка існує взаємозв'язок і залежність між різними сферами фінансів?
4. Які функції виконують фінанси підприємств?
5. У чому складаються особливості фінансової діяльності підприємств?
6. У чому суть і необхідність державного регулювання фінансовою діяльністю підприємств?
7. У чому укладається сутність фінансового менеджменту?
8. Які принципи фінансового менеджменту забезпечують його ефективність?
9. У чому укладається головна мета фінансового менеджменту?
10. Які міри необхідні для виконання головної мети фінансового менеджменту?

11. За рахунок яких мір можна забезпечити достатній обсяг фінансових ресурсів для здійснення фінансової діяльності підприємства?
12. За рахунок чого можна досягти максимізації прибутку?
13. Що є об'єктами фінансового менеджменту?
14. Що є суб'єктами фінансового менеджменту?
15. У чому відмінності об'єктів і суб'єктів фінансового менеджменту?
16. Які функції виконує фінансовий менеджмент?
17. Які функції виконує фінансовий менеджер?

Кейси

1-10

Тестові завдання

1-10

Теми рефератів

1,2

Методичні рекомендації

Розглянути поняття фінансового менеджменту, його сутність та значення. Визначити принципи і функції фінансового менеджменту. Ознайомитися з механізмом фінансового менеджменту. Визначити поняття фінансів й фінансової діяльності підприємства. Охарактеризувати форми державного регулювання фінансовою діяльністю підприємств.

Обов'язкова література

1-12

Додаткова література

1-5

Інформаційні ресурси

1-5

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН13

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові терміни та поняття

Системи забезпечення фінансового менеджменту, організаційне забезпечення, інформаційне забезпечення, фінансовий аналіз, фінансове планування, фінансові плани, бюджет підприємства, фінансовий контроль, фінансовий контролінг.

Контрольні питання

1. Системи забезпечення фінансового менеджменту.
2. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.
3. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
4. Системи й методи фінансового аналізу.
5. Системи й методи фінансового планування.
6. Системи й методи внутрішнього фінансового контролю.

Проблемні питання

1. Що являють собою центри відповідальності?
2. Які типи центрів відповідальності використовуються на підприємствах?
3. Які функції виконують центри відповідальності?
4. Що собою представляє система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?
5. Які вимоги пред'являються до інформації для фінансового менеджменту?
6. Які показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту формуються із зовнішніх джерел?
7. Які показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту формуються із внутрішніх джерел?
8. Що собою представляє фінансовий аналіз й яка його ціль?

Кейси

11-20

Тестові завдання

11-20

Теми рефератів

3,4

Методичні рекомендації

Визначити системи забезпечення фінансового менеджменту.
Охарактеризувати організаційне забезпечення фінансового менеджменту.
Ознайомитися з інформаційним забезпеченням фінансового менеджменту.
Визначити системи й методи фінансового аналізу та фінансового планування.
З'ясувати системи й методи внутрішнього фінансового контролю.

Обов'язкова література

1-12

Додаткова література

1-5

Інформаційні ресурси

1-5

Результат навчання (РН) за ОП

RH5, RH13

ТЕМА 3. ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові терміни та поняття

Фінансова стратегія, стратегічний аналіз, фінансове середовище, фінансова політика, стратегічні альтернативи, програми стратегічного фінансового розвитку.

Контрольні питання

1. Мета й завдання фінансової стратегії підприємства.
2. Види фінансових планів.
3. Методи фінансового планування.
4. Бюджети, їх види та зміст.

Проблемні питання

1. Яка мета фінансової стратегії підприємства?
2. Які завдання фінансової стратегії?

3. Які види фінансового плану на підприємстві?
  4. Які методи фінансового планування й у чому їхня суть?
  5. Які особливості фінансового прогнозування?
  6. Які особливості поточного фінансового планування?
  7. Які особливості фінансового бюджетування?
  8. Які існують способи зовнішнього фінансування підприємства?
  9. Які правила фінансування підприємства?
  10. У чому складаються відмінності фінансового планування від фінансового бюджетування?
  11. Які методи фінансового прогнозування й у чому їхня суть?
  12. Які використовуються моделі фінансового прогнозування й у чому їхня суть?
  13. Який зміст поточних фінансових планів підприємств?
  14. Які види планів містять оперативний фінансовий план?
  15. Яку інформацію містить платіжний календар?
  16. Яке призначення податкового календаря?
  17. Для яких цілей складається касовий план?
- Які види бюджетів складаються на підприємствах?

Кейси

21-30

Тестові завдання

11-20

Теми рефератів

5-8

Методичні рекомендації

Визначити мету й завдання фінансової стратегії підприємства. Розглянути види фінансових планів. Охарактеризувати методи фінансового планування. Розглянути бюджети, їх види та зміст.

Обов'язкова література

1-10

Додаткова література

1-5

Інформаційні ресурси

1-4

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН13

ТЕМА 4. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові терміни та поняття

Активи підприємства, операційні активи, оборотні активи, управління активами підприємства, запаси підприємства, управління запасами підприємства, дебіторська заборгованість підприємства, аналіз дебіторської заборгованості підприємства, грошові активи підприємства, управління грошовими активами підприємства.

Контрольні питання

1. Економічна сутність активів підприємства й методи їхньої оцінки.
2. Управління формування необоротних активів підприємства.
3. Управління фінансуванням необоротних активів підприємства.
4. Управління формування оборотних активів підприємства.
5. Управління фінансуванням оборотних активів підприємства.

Проблемні питання

1. Які елементи активів підприємства ставляться до фінансових?
2. Чим відрізняються оборотні активи підприємства від необоротних?
3. Які відмінні риси необоротних активів від оборотних?
4. Які принципи формування активів підприємства?
5. Яка мета формування активів підприємства?
6. За рахунок яких заходів можливо прискорити оборотність активів підприємства?
7. Який цикл відбувається активами підприємства в процесі їхнього кругообігу?

8. Які існують методи оцінки вартості активів підприємства?
9. У чому суть методу балансової оцінки вартості активів?
10. У чому складаються особливості управління запасами?
11. У чому укладається політика управління коштами?
12. Яка суть управління на підприємстві дебіторською заборгованістю?
13. У чому суть Моделі Баумоля, використовуваної в керуванні грошовими активами?
14. Як здійснюється на підприємстві управління фінансуванням активів?
15. Які джерела фінансування активів підприємства?
16. За рахунок яких джерел проводиться фінансування необоротних активів?
17. За рахунок яких джерел проводиться фінансування оборотних активів?
18. Яка мета проведеної на підприємстві політики фінансування оборотних активів?
19. Які можуть на підприємстві використатися підходи до фінансування різних груп оборотних активів?

Кейси

31-40

Тестові завдання

31-40

Теми рефератів

9-11

Методичні рекомендації

Розглянути економічну сутність активів підприємства й методи їхньої оцінки. Ознайомитися із управлінням формування необоротних активів підприємства. З'ясувати особливості управління фінансуванням необоротних активів підприємства. Розглянути управління формуванням оборотних активів підприємства. Знати специфіку управління фінансуванням оборотних активів підприємства.

Обов'язкова література

1-10

Додаткова література

1-3

Інформаційні ресурси

1,2

Результат навчання (РН) за ОП

RH5, RH13, RH15

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові терміни та поняття

Капітал підприємства, управління капіталом підприємства, структура капіталу, фінансовий леверидж, власні фінансові ресурси, операційний прибуток, дивідендна політика, емісія акцій, амортизаційна політика, позикові фінансові ресурси, банківський кредит, фінансовий лізинг, емісія облігацій, товарний кредит.

Контрольні питання

1. Економічна сутність капіталу підприємства і його вартість.
2. Управління формуванням капіталу підприємства.
3. Управління власним капіталом підприємства.
4. Управління позиковим капіталом підприємства.
5. Структура капіталу підприємства і її оптимізація.
6. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.
7. Формування загального прибутку підприємства.
8. Управління операційним прибутком підприємства.
9. Механізм операційного левериджа і його особливості.
10. Дивідендна політика на підприємств.

Проблемні питання

1. Що собою представляє капітал підприємства?
2. З яких джерел формується капітал підприємства?

3. На які види підрозділяється капітал підприємства??
4. На основі яких принципів проводиться формування капіталу?
5. Що розуміється під структурою капіталу?
6. Як оцінюється вартість капіталу?
7. У чому суть фінансового левериджа?
8. Що розуміється під ефектом фінансового левериджа?
9. Як впливає на ефект фінансового левериджа податковий коректор?
10. Як впливає на ефект фінансового левериджа диференціал фінансового левериджа?
11. Як впливає на ефект фінансового левериджа коефіцієнт фінансового левериджа?
12. Які показники оцінюють фінансову стабільність підприємства?
13. Які показники служать для оцінки ефективності використання капіталу підприємства?
14. Які фактори визначають формування структури капіталу?
15. З яких джерел формується власний капітал?
16. З яких джерел формується позиковий капітал?
17. Яким показником оцінюється політика формування власних фінансових ресурсів підприємства?
18. Що собою представляє система «Взаємозв'язок витрат обсягу реалізації й прибутку»?
19. Як формується валовий операційний прибуток підприємства?
20. Як формується чистий операційний прибуток підприємства?
21. Як визначається маржинальний операційний прибуток (маржинальний прибуток) підприємства?
22. Як формується валовий операційний прибуток підприємства?
23. Як визначається чистий операційний прибуток підприємства?
24. У чому відмінність чистого прибутку від реалізації продукції валового прибутку від реалізації продукції підприємства?

25. У чому відмінність маржинального прибутку від валового й чистого прибутку підприємства від реалізації продукції?
26. У чому відмінність чистого операційного прибутку від маржинального?
27. У чому відмінність чистого операційного прибутку від валового?
28. У чому відмінність валового операційного прибутку від маржинального?
29. Які витрати відносяться до постійних операційних витрат?
30. Які витрати відносяться до змінних операційних витрат?
31. У чому складаються відмінності змінних витрат від постійних?
32. Як визначається «крапка беззбитковості» або «порог рентабельності»?
33. Як визначається «межа безпеки» або «запас міцності»?
34. Що відображає «крапка беззбитковості»?
35. У чому відмінності «крапки беззбитковості» від «порога рентабельності»?
36. Що відображає «межу безпеки»?
37. Що відображає «запас міцності»?
38. У чому відмінність «межі безпеки» від «запасу міцності»?

Кейси

41-50

Тестові завдання

41-50

Теми рефератів

12-17

Методичні рекомендації

Визначити економічну сутність капіталу підприємства і його вартість. Розглянути управління формуванням капіталу підприємства. Ознайомитися з особливостями управління власним капіталом підприємства. Знати специфіку управління позиковим капіталом підприємства. Охарактеризувати структуру капіталу підприємства і її оптимізацію. Визначити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. Розглянути формування загального прибутку підприємства. Ознайомитися з управлінням операційним прибутком

підприємства. Знати механізм операційного левериджа і його особливості.
Розглянути дивідендну політику на підприємстві.

Обов'язкова література

1-12

Додаткова література

3-5

Інформаційні ресурси

3,4

Результат навчання (РН) за ОП

РН13, РН15

**ТЕМА 6. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ
ПІДПРИЄМСТВ**

Ключові терміни та поняття

Інвестиції підприємства, реальні інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, інвестиційний проєкт, ефективність інвестиційних проєктів, фінансові інвестиції, фінансові інструменти, портфель фінансових інвестицій.

Контрольні питання

1. Економічна сутність інвестицій й інвестиційної діяльності підприємств.
2. Управління реальними інвестиціями підприємств.
3. Управління фінансовими інвестиціями підприємств.
4. Управління портфелем фінансових інвестицій підприємств.

Проблемні питання

1. Як формується інвестиційний прибуток?
2. Як здійснюється оцінка інвестиційної привабливості?
3. Яка основна мета інвестиційної політики підприємства?
4. У чому відмінності фінансових інвестицій від реальних?
5. Які форми реальних інвестицій?
6. Яка мета управління реальними інвестиціями?

7. На які види підрозділяються інвестиційні проєкти?
8. Які існують джерела фінансування інвестиційних проєктів?
9. Якими показниками оцінюється ефективність реальних інвестиційних проєктів?
10. Як визначається чистий наведений дохід?
11. Як визначається коефіцієнт прибутковості реального інвестиційного проєкту?
12. Як визначається рентабельність реального інвестиційного проєкту?
13. Як розраховується період окупності реального інвестиційного проєкту?
14. Як визначається внутрішня ставка прибутковості реального інвестиційного проєкту?
15. Яка мета управління реалізацією реальних інвестиційних проєктів?
16. Яка мета управління інноваційними інвестиціями?
17. Які показники використовуються для оцінки ефективності інноваційних інвестицій?
18. Для яких цілей здійснюються фінансові інвестиції?
19. Які форми фінансових інвестицій?
20. Які завдання вирішуються в процесі управління фінансовими інвестиціями?
21. Які фінансові інструменти використовуються у фінансовому інвестуванні?
22. Які методи використовуються для оцінки ефективності окремих фінансових інструментів?

Кейси

51-60

Тестові завдання

51-60

Теми рефератів

18-20

Методичні рекомендації

Знати економічну сутність інвестицій й інвестиційної діяльності підприємств. Ознайомитися з особливостями управління реальними інвестиціями підприємств. Розглянути управління фінансовими інвестиціями підприємств. Охарактеризувати управління портфелем фінансових інвестицій підприємств.

Обов'язкова література

1-9

Додаткова література

2,3

Інформаційні ресурси

1-3

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН15

ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові терміни та поняття

Грошові потоки підприємства, дефіцитний та надлишковий грошовий потоки, управління грошовими потоками, оптимізація грошових потоків.

Контрольні питання

1. Поняття грошового потоку, його види та характеристика.
2. Управління грошовими потоками.
3. Методи розрахунку чистого грошового потоку по видах діяльності підприємства.
4. Аналіз грошових потоків.
5. Оптимізація грошових потоків.
6. Планування грошових потоків.
7. Методичний інструментарій оцінки вартості грошей у часі.
8. Методичний інструментарій обліку фактору інфляції.

9. Методичний інструментарій обліку фактору ризику.
10. Методичний інструментарій обліку фактору ліквідності.

Проблемні питання

1. У чому суть прямого методу розрахунку грошових потоків?
2. У чому суть непрямого методу розрахунку грошових потоків?
3. Як визначається сума чистого грошового потоку по операційній діяльності?
4. Як визначається сума чистого грошового потоку по інвестиційній діяльності?
5. Як визначається сума чистого грошового потоку по фінансовій діяльності?
6. Якими показниками оцінюється ефективність грошових потоків підприємства?
7. У чому складається суть оптимізації грошових потоків?
8. Які основні цілі оптимізації грошових потоків?
9. Що є об'єктами оптимізації грошових потоків?
10. Які фактори впливають на формування грошових потоків підприємства?
11. Що становить основу оптимізації грошових потоків?
12. Які використовуються методи для оптимізації грошових потоків?
13. У яких цілях складається план надходжень і витрати коштів?
14. Які планові показники розраховуються в процесі планування грошових потоків?
15. Яка мета розробки платіжного календаря?
16. У чому відмінності платіжного календаря по операційній діяльності від фінансової діяльності?
17. Як розраховується майбутня вартість коштів по складних відсотках?
18. Що означає анuitет?
19. Який вплив робить інфляція на фінансову діяльність підприємства?
20. Як прогнозується річний темп інфляції?
21. Як визначається реальна процентна ставка з урахуванням фактору інфляції?
22. Як визначається реальна процентна ставка з урахуванням фактору інфляції?

23. Як провадиться оцінка майбутньої вартості коштів з урахуванням фактору інфляції?
24. Як провадиться оцінка дійсної вартості коштів з урахуванням фактору часу?
25. Як визначається необхідний розмір інфляційної премії?
26. Як урахується фактор ризику в керуванні фінансовою діяльністю підприємств?
27. У яких випадках проводиться оцінка фактору ліквідності?
28. Що означає поняття ліквідності підприємства?
29. Що означає ліквідність активів?
30. Що означає ліквідність об'єктів інвестування?
31. Як визначається рівень ліквідності інвестицій?
32. Який абсолютний показник служить для оцінки ліквідності об'єкта інвестування?
33. Як визначається розмір премії за ліквідність?
34. Як визначається загальний рівень прибутковості з урахуванням фактору ліквідності?

Кейси

61-70

Тестові завдання

61-70

Теми рефератів

21-29

Методичні рекомендації

Визначити поняття грошового потоку, його види та характеристику. Розглянути управління грошовими потоками. Знати методи розрахунку чистого грошового потоку по видах діяльності підприємства. Провести аналіз грошових потоків. Виявити шляхи оптимізації грошових потоків. Розглянути планування грошових потоків. Визначити методичний інструментарій оцінки вартості грошей у часі. Знати методичний інструментарій обліку фактору

інфляції. Ознайомитися з методичним інструментарієм обліку фактору ризику.
Охарактеризувати методичний інструментарій обліку фактору ліквідності.

Обов'язкова література

1-12

Додаткова література

1-3

Інформаційні ресурси

1-5

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН15

**ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ
ПІДПРИЄМСТВ**

Ключові терміни та поняття

Фінансовий ризик, управління фінансовим ризиком, ідентифікація фінансового ризику, лімітування, хеджування, диверсифікація, резервування, страхування фінансових ризиків.

Контрольні питання

1. Сутність фінансових ризиків підприємства і їхня класифікація.
2. Управління фінансовими ризиками на підприємствах.
3. Механізми нейтралізації фінансових ризиків підприємств.
4. Страхування фінансових ризиків.
5. Класифікація фінансових ризиків підприємств.

Проблемні питання

1. Що розуміється під фінансовим ризиком?
2. На які види підрозділяються фінансові ризики?
3. Що розуміється під валютним ризиком?
4. Що означає валютний ризик?
5. Із чим зв'язаний депозитний ризик?
6. Як оцінюється припустимий фінансовий ризик?

7. Чим відрізняється критичний фінансовий ризик від катастрофічного?
8. У чому складається суть управління фінансовими ризиками?
9. Які основні принципи управління фінансовими ризиками підприємства?
10. На які види діляться зони фінансових ризиків?
11. Які фактори впливають на рівень фінансових ризиків підприємства?
12. Які існують внутрішні механізми для нейтралізації фінансових ризиків?
13. У чому складається суть запобігання ризиків?
14. Що означає лімітування концентрації ризику?
15. Що розуміється під хеджуванням ризиків?
16. У чому складається суть механізму диверсифікованості?
17. Що є основою самострахування ризиків?
18. Які форми страхування ризиків?
19. Які види страхування ризиків?
20. Які умови страхування ризиків?

Кейси

71-80

Тестові завдання

71-80

Теми рефератів

30-32

Методичні рекомендації

Розглянути сутність фінансових ризиків підприємства і їх класифікацію. Ознайомитися з управлінням фінансовими ризиками на підприємствах. Визначити механізми нейтралізації фінансових ризиків підприємств. Ознайомитися із страхуванням фінансових ризиків. Знати класифікацію фінансових ризиків підприємств.

Обов'язкова література

1-7

Додаткова література

1-3

Інформаційні ресурси

1-5

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН15

ТЕМА 9. ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Ключові терміни та поняття

Антикризове фінансове управління, діагностика фінансової кризи, механізми фінансової стабілізації, реструктуризація заборгованості підприємства, реорганізація підприємств.

Контрольні питання

1. Причини й сутність банкрутства підприємств.
2. Діагностика банкрутства підприємств.
3. Черговість задоволення вимог кредиторів.
4. Антикризове фінансове управління підприємством.
5. Форми санації підприємств.

Проблемні питання

1. У чому складається суть діагностики банкрутства підприємства?
2. Які існують системи діагностики банкрутства підприємств?
3. Яка суть експрес-діагностики банкрутства?
4. Які показники є індикаторами оцінки погрози банкрутства підприємства?
5. Яка сутність фундаментальної діагностики підприємства?
6. Які зовнішні фактори спричиняються кризовий фінансовий розвиток підприємства?
7. Які внутрішні фактори спричиняються кризовий фінансовий розвиток підприємства?
8. Як визначається ймовірність банкрутства підприємства по Моделі Альтмана?
9. Яким показником оцінюється здатність підприємства до нейтралізації

- погрози банкрутства в короткостроковому періоді?
10. Які внутрішні механізми фінансової стабілізації використовуються для запобігання банкрутства підприємства?
  11. Яка суть оперативного механізму фінансової стабілізації підприємства?
  12. Як формується модель стійкої рівноваги підприємства?
  13. Як формується модель стійкого економічного росту підприємства?
  14. У чому складається суть санації підприємства?
  15. У яких випадках проводиться санація підприємства?
  16. Які етапи управління санацією підприємства?
  17. Які використовуються форми санації для рефінансування боргу?
  18. Які форми санації використовуються з метою реструктуризації підприємства?

Кейси

81-90

Тестові завдання

81-100

Теми рефератів

33-35

Методичні рекомендації

Визначити причини й сутність банкрутства підприємств. Вміти діагностувати банкрутство підприємств. Знати черговість задоволення вимог кредиторів. Розглянути антикризове фінансове управління підприємством. Визначити форми санації підприємств.

Обов'язкова література

1-12

Додаткова література

1-5

Інформаційні ресурси

1-5

Результат навчання (РН) за ОП

РН5, РН15

КЕЙСИ

Кейс 1. Недостатність фінансових ресурсів

Підприємство планує розширити виробництво, вартість проекту – 1 200 000 грн. На рахунках: власний капітал – 700 000 грн, позикові кошти – 300 000 грн.

Завдання: запропонувати варіанти забезпечення фінансування та оцінити ризики кожного варіанту.

Кейс 2. Розподіл прибутку

Прибуток підприємства за рік – 500 000 грн. Керівництво планує: 60 % реінвестувати у розвиток, 40 % розподілити серед акціонерів.

Завдання: проаналізуйте доцільність такої політики та запропонуйте альтернативу, якщо ринок нестабільний.

Кейс 3. Прийняття інвестиційного рішення

Підприємство може придбати нове обладнання за 400 000 грн або вкладати у маркетинг із прогнозованим доходом 450 000 грн.

Завдання: оцініть ризики та потенційний прибуток кожного варіанту та прийміть обґрунтоване рішення.

Кейс 4. Фінансові ризики

Очікуваний прибуток від проекту – 200 000 грн, але існує ймовірність втрат 80 000 грн через коливання ринку.

Завдання: розрахувати співвідношення ризику до прибутку і запропонувати заходи для його мінімізації.

Кейс 5. Оптимізація грошового обороту

Підприємство стикається з нестачею обігових коштів, незважаючи на прибуток. Доходи – 1 000 000 грн, витрати – 950 000 грн.

Завдання: запропонувати заходи для оптимізації грошового обороту і підвищення ліквідності.

Кейс 6. Фінансова рівновага

Активи підприємства – 2 000 000 грн, пасиви – 1 800 000 грн, власний капітал – 200 000 грн.

Завдання: оцінити фінансову стабільність підприємства та запропонувати способи її зміцнення.

Кейс 7. Реінвестування капіталу

Підприємство отримало прибуток 300 000 грн. Потрібно визначити, яку частку прибутку реінвестувати для підтримки довгострокового зростання.

Завдання: скласти варіанти реінвестування та оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства.

Кейс 8. Стратегічне фінансове планування

Планується зростання доходів на 12 % щороку протягом 3 років. Підприємство має намір запускати нові проекти щороку.

Завдання: скласти фінансовий план із врахуванням доходів, витрат, інвестицій і резервного фонду.

Кейс 9. Фінансове рішення щодо кредиту

Підприємство отримало пропозицію банку на кредит 500 000 грн під 15 % річних.

Завдання: проаналізувати доцільність кредитування, враховуючи можливий прибуток та фінансовий ризик.

Кейс 10. Максимізація ринкової вартості

Керівництво хоче підвищити ринкову вартість підприємства, плануючи одночасно зростання прибутку та мінімізацію фінансових ризиків.

Завдання: запропонувати комплекс заходів (інвестиції, оптимізація витрат, управління ризиками), що дозволяють досягти цієї мети.

Кейс 11. Ідентифікація систем забезпечення

Підприємство планує впровадити систему фінансового менеджменту.

Завдання: визначте основні системи забезпечення фінансового менеджменту та опишіть їх роль у діяльності підприємства.

Кейс 12. Структура організаційного забезпечення

Підрозділи підприємства виконують функції фінансового контролю хаотично.

Завдання: запропонуйте оптимальну структуру організаційного забезпечення та розподіл фінансових функцій між підрозділами.

Кейс 13. Джерела інформаційного забезпечення

Керівництво не має повної інформації для прийняття фінансових рішень.

Завдання: визначте внутрішні та зовнішні джерела інформаційного забезпечення та поясніть їх значення.

Кейс 14. Аналіз фінансового стану

Прибутковість підприємства знизилася.

Завдання: виберіть методи фінансового аналізу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, порівняльний) для виявлення причин зниження прибутку.

Кейс 15. Фінансове планування

Підприємство планує бюджет на наступний рік.

Завдання: складіть етапи фінансового планування та визначте, які документи слід розробити.

Кейс 16. Система бюджетів

Керівництво хоче контролювати доходи та витрати підприємства.

Завдання: складіть перелік основних видів бюджетів та поясніть їх призначення.

Кейс 17. Показники фінансового стану

Фінансовий менеджер повинен оцінити ефективність підприємства.

Завдання: визначте ключові показники фінансового стану та методику їх розрахунку.

Кейс 18. Внутрішній фінансовий контроль

На підприємстві виявлено фінансові порушення.

Завдання: запропонуйте заходи для вдосконалення системи внутрішнього фінансового контролю та запобігання помилкам.

Кейс 19. Фінансовий контролінг

Підприємство планує впровадити контролінг для ефективного управління фінансами.

Завдання: визначте основні функції фінансового контролінгу та опишіть, як вони можуть застосовуватися на практиці.

Кейс 20. Інформаційні технології

Підприємство працює в умовах швидких змін на ринку.

Завдання: проаналізуйте, як сучасні інформаційні технології можуть підвищити ефективність фінансового менеджменту та прийняття рішень.

Кейс 21. Рентабельність активів

Підприємство отримало за рік чистий прибуток 1 200 000 грн. Середня вартість активів підприємства становить 8 000 000 грн.

Завдання:

1. Розрахуйте рентабельність активів (ROA).
2. Оцініть ефективність використання активів.

Кейс 22. Рентабельність власного капіталу

Чистий прибуток підприємства становить 900 000 грн. Власний капітал – 3 000 000 грн.

Завдання:

Розрахуйте рентабельність власного капіталу (ROE).

Кейс 23. Структура капіталу

Підприємство має: власний капітал – 4 000 000 грн.; довгострокові кредити – 2 500 000 грн.; короткострокові кредити – 1 500 000 грн.

Завдання:

1. Визначити загальний капітал підприємства.
2. Розрахувати частку власного капіталу.

Кейс 24. Коефіцієнт фінансової автономії

Активи підприємства – 10 000 000 грн. Власний капітал – 4 500 000 грн.

Завдання:

Розрахуйте коефіцієнт автономії.

Кейс 25. Фінансовий ризик

Позиковий капітал підприємства – 6 000 000 грн. Власний капітал – 3 000 000 грн.

Завдання:

Розрахуйте коефіцієнт фінансового левериджу.

Кейс 26. Рентабельність продажів

Виручка підприємства – 7 500 000 грн. Чистий прибуток – 900 000 грн.

Завдання:

Розрахувати рентабельність продажів (ROS).

Кейс 27. Ліквідність

Оборотні активи підприємства – 3 600 000 грн. Поточні зобов'язання – 2 400 000 грн.

Завдання:

Розрахуйте коефіцієнт поточної ліквідності.

Кейс 28. Інвестиційне рішення

Підприємство розглядає проєкт. Інвестиції – 2 000 000 грн. Очікуваний прибуток за рік – 400 000 грн.

Завдання:

Розрахувати рентабельність інвестицій (ROI).

Кейс 29. Точка фінансового ризику

Постійні витрати підприємства – 1 200 000 грн. Маржинальний дохід на одиницю — 120 грн.

Завдання:

Розрахувати точку беззбитковості (у кількості продукції).

Кейс 30. Ефективність використання активів

Виручка підприємства – 9 000 000 грн. Середня вартість активів – 6 000 000 грн.

Завдання:

Розрахувати коефіцієнт оборотності активів.

Кейс 31. Оборотність запасів

Підприємство має матеріали на суму 120 000 грн, а собівартість реалізованої продукції за рік – 480 000 грн.

Завдання:

1. Розрахувати оборотність запасів (разів на рік).
2. Розрахувати середній період зберігання запасів (днів).

Кейс 32. Чистий робочий капітал

Оборотні активи – 250 000 грн, короткострокові зобов'язання – 150 000 грн.

Завдання:

1. Розрахувати чистий робочий капітал.
2. Що означає отриманий результат для ліквідності підприємства?

Кейс 33. Ефективність дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість підприємства – 60 000 грн, виручка за рік – 360 000 грн.

Завдання:

1. Розрахувати оборотність дебіторської заборгованості (разів на рік).
2. Розрахувати середній термін погашення (днів).

Кейс 34. Планування залишку грошових коштів

Підприємство прогнозує витрати на місяць 90 000 грн, а надходження – 100 000 грн. Поточний залишок грошових коштів – 5 000 грн.

Завдання:

1. Чи достатньо залишку грошових коштів для покриття витрат?
2. Визначити цільовий залишок грошових коштів (мінімум 10% витрат).

Кейс 35. Оптимізація запасів (EOQ)

Щорічний попит – 12 000 одиниць, вартість замовлення – 200 грн, витрати на зберігання одиниці – 5 грн.

Завдання:

Розрахувати оптимальний обсяг замовлення (EOQ).

Кейс 36. Рентабельність операційних активів

Прибуток від операційної діяльності – 90 000 грн, середні операційні активи – 300 000 грн.

Завдання:

Розрахувати рентабельність операційних активів (%)

Кейс 37. Фінансування запасів

Підприємство планує закупити запаси на 80 000 грн. Власні кошти – 50 000 грн, решта – кредит.

Завдання:

Розрахувати частку власного та позикового фінансування (%).

Кейс 38. Аналіз оборотних активів

Запаси – 100 000 грн, дебіторська заборгованість – 50 000 грн, грошові кошти – 30 000 грн. Виручка за рік – 540 000 грн.

Завдання:

Розрахувати оборотність оборотних активів (разів на рік).

Кейс 39. Дебіторська заборгованість і кредитна політика

Підприємство надає 3-місячний товарний кредит. Середній залишок дебіторської заборгованості – 90 000 грн, виручка – 360 000 грн.

Завдання:

1. Розрахувати оборотність дебіторської заборгованості.
2. Чи доцільно скоротити термін кредитування до 2 місяців?

Кейс 40. Балансування оборотних активів і фінансування

Оборотні активи – 200 000 грн, власний капітал – 120 000 грн, короткострокові кредити – 80 000 грн.

Завдання:

1. Чи достатньо власних коштів для фінансування оборотних активів?
2. Визначити частку фінансування власними та позиковими коштами (%).

Кейс 41. Фінансовий леверидж

Підприємство має власний капітал 1 000 000 грн і позиковий капітал 500 000 грн. Операційний прибуток – 300 000 грн. Ставка відсотка за кредитом – 10%.

Завдання:

1. Розрахувати чистий прибуток після сплати відсотків.
2. Визначити рентабельність власного капіталу.

Кейс 42. Операційний леверидж

Підприємство продає 10 000 одиниць продукції по 100 грн. Постійні витрати – 400 000 грн, змінні витрати на одиницю – 40 грн.

Завдання:

1. Розрахувати операційний прибуток.
2. Визначити, як зміниться прибуток при зростанні обсягу продажу на 10%.

Кейс 43. Власні фінансові ресурси

Підприємство має статутний капітал 500 000 грн і нерозподілений прибуток 200 000 грн. Планується інвестувати 600 000 грн у новий проєкт.

Завдання:

Визначити, скільки коштів потрібно залучити з позикових джерел.

Кейс 44. Дивідендна політика

Підприємство отримало чистий прибуток 300 000 грн. Планує виплатити дивіденди 40%.

Завдання:

1. Розрахувати суму дивідендів.
2. Визначити залишок для реінвестування.

Кейс 45. Амортизаційна політика

Підприємство купує обладнання за 1 200 000 грн терміном служби 4 роки.

Завдання:

1. Розрахувати амортизацію за рік при рівномірному нарахуванні.
2. Розрахувати суму прискореної амортизації у перший рік, якщо застосовується коефіцієнт 1,5.

Кейс 46. Емісія акцій

Підприємство планує залучити 1 000 000 грн через емісію акцій номіналом 50 грн.

Завдання:

Розрахувати кількість акцій, що треба випустити.

Кейс 47. Банківський кредит

Підприємство отримує кредит 500 000 грн на 2 роки під 12% річних.

Завдання:

1. Розрахувати річні відсотки.
2. Визначити загальну суму до погашення через 2 роки без амортизації (простий відсоток).

Кейс 48. Фінансовий лізинг

Лізинг обладнання коштує 1 000 000 грн з лізинговими платежами 300 000 грн на рік протягом 4 років.

Завдання:

1. Визначити загальну суму платежів.
2. Порівняти з покупкою обладнання за власні кошти (1 000 000 грн).

Кейс 49. Облігаційна позика

Підприємство випускає облігації на суму 500 000 грн з купоном 8% на 3 роки.

Завдання:

1. Розрахувати річний відсотковий платіж.
2. Визначити загальні витрати на обслуговування облігацій за 3 роки.

Кейс 50. Товарний кредит

Підприємство відвантажує продукцію на суму 200 000 грн за умовою оплати через 60 днів.

Завдання:

1. Розрахувати середній період використання товарного кредиту (у днях).
2. Яку суму кредиту використовує підприємство щомісяця (в середньому)?

Кейс 51. Оцінка нового обладнання

Вихідні дані:

- Початкові інвестиції: 500 000 грн.

- Очікувані грошові потоки (грн/рік) на 5 років: 120 000; 130 000; 140 000; 150 000; 160 000
- Ставка дисконту: 10%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR та дисконтований термін окупності.
- Визначити доцільність інвестицій.

Кейс 52. Інноваційний проєкт

Вихідні дані:

- Початкові витрати: 800 000 грн.
- Очікувані грошові потоки (грн/рік) на 4 роки: 250 000; 270 000; 300 000; 320 000
- Ставка дисконту: 12%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR.
- Визначити, чи реалізовувати проєкт.

Кейс 53. Купівля облігацій

Вихідні дані:

- Сума інвестицій: 200 000 грн.
- Купонний дохід: 8% річних
- Термін облігацій: 3 роки
- Можливість продати облігації через 3 роки за 210 000 грн.

Завдання:

Розрахувати загальний прибуток та рентабельність інвестицій (ROI).

Кейс 54. Портфель фінансових інвестицій

Вихідні дані:

- Акції: 50 000 грн, очікувана доходність 15%, ризик 20%
- Облігації: 30 000 грн, доходність 8%, ризик 5%
- Депозит: 20 000 грн, доходність 5%, ризик 1%

Завдання:

- Розрахувати середню очікувану доходність портфеля.

- Обговорити, як ризик впливає на вибір активів.

Кейс 55. Модернізація цеху

Вихідні дані:

- Початкові витрати: 1 000 000 грн.
- Очікувані додаткові прибутки (грн/рік) на 6 років: 200 000; 210 000; 220 000; 230 000; 240 000; 250 000
- Ставка дисконту: 10%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR.
- Визначити термін окупності.

Кейс 56. Розробка нового продукту

Вихідні дані:

- Початкові інвестиції: 600 000 грн.
- Очікувані грошові потоки (грн/рік) на 3 роки: 200 000; 250 000; 300 000
- Ставка дисконту: 15%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR, термін окупності.
- Прийняти рішення про проєкт.

Кейс 57. Будівництво складу

Вихідні дані:

- Початкові витрати: 750 000 грн.
- Очікувані додаткові прибутки (грн./рік) на 5 років: 150 000; 160 000; 170 000; 180 000; 190 000
- Ставка дисконту: 10%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR, термін окупності.

Кейс 58: Портфель з двох облігацій

Вихідні дані:

- Облігація А: 100 000 грн., доходність 10%

- Облігація Б: 150 000 грн, доходність 7%
- Строк обох облігацій: 3 роки

Завдання:

- Розрахувати середню доходність портфеля.
- Обговорити переваги диверсифікації.

Кейс 59. Модернізація виробничої лінії

Вихідні дані:

- Інвестиції: 500 000 грн.
- Очікувані додаткові прибутки (грн/рік) на 4 роки: 150 000; 160 000; 170 000; 180 000
- Ставка дисконту: 12%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR.
- Визначити, чи доцільно інвестувати.

Кейс 60. Інвестиції у навчання персоналу

Вихідні дані:

- Початкові витрати: 300 000 грн.
- Очікуваний додатковий дохід від підвищення продуктивності (грн/рік) на 3 роки: 120 000; 130 000; 140 000
- Ставка дисконту: 10%

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR, термін окупності.
- Визначити ефективність інвестицій у персонал.

Кейс 61. Ідентифікація грошових потоків

Підприємство отримало такі дані за місяць:

- Продаж продукції – 120 000 грн.
- Оплата постачальникам – 70 000 грн.
- Купівля обладнання – 30 000 грн.
- Погашення кредиту – 20 000 грн.

Завдання:

1. Визначте, які грошові потоки належать до операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
2. Розрахуйте чистий грошовий потік за кожним видом діяльності.

Кейс 62. Аналіз дефіцитного та надлишкового грошового потоку

Підприємство за квартал має такі надходження та витрати:

- Надходження: 200 000 грн.
- Витрати: 250 000 грн.

Завдання:

1. Чи є грошовий потік дефіцитним чи надлишковим?
2. Запропонуйте два способи оптимізації дефіцитного потоку.

Кейс 63. Складання платіжного календаря

Підприємство планує витрати та надходження на тиждень:

- Надходження: Понеділок – 10 000 грн., Середа – 15 000 грн.
- Витрати: Вівторок – 12 000 грн., Четвер – 8 000 грн.

Завдання:

1. Складіть платіжний календар.
2. Визначте, в які дні можливий дефіцит коштів.

Кейс 64. Планування грошових потоків

Підприємство планує операційну діяльність на місяць:

- Очікувані надходження: 150 000 грн.
- Очікувані витрати: 120 000 грн.

Завдання:

1. Складіть короткостроковий план надходжень і витрат.
2. Визначте чистий грошовий потік та запропонуйте напрямки його оптимізації.

Кейс 65. Розрахунок ефективності грошових потоків

За рік підприємство має такі показники:

- Чистий грошовий потік від операційної діяльності – 400 000 грн.
- Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності – -150 000 грн.
- Чистий грошовий потік від фінансової діяльності – 50 000 грн.

Завдання:

1. Розрахуйте загальний чистий грошовий потік підприємства.
2. Проаналізуйте, які напрями потребують уваги для оптимізації.

Кейс 66. Кейс на синхронізацію грошових потоків

Підприємство отримує надходження від клієнтів 1 і 15 числа місяця, а витрати на оплату постачальників припадають на 5 і 20 число.

Завдання:

1. Визначте проблемні дати з точки зору дефіциту коштів.
2. Запропонуйте рішення для синхронізації потоків у часі.

Кейс 67. Політика управління грошовими потоками

Підприємство обирає між консервативною та агресивною політикою.

- Консервативна: мінімізація ризику, низька дохідність
- Агресивна: високі ризики, можливий високий дохід

Завдання:

1. Визначте, яка політика більше підходить підприємству з нестабільним ринком.
2. Обґрунтуйте свій вибір.

Кейс 68. Вплив інвестиційної діяльності

Підприємство планує придбати нове обладнання вартістю 200 000 грн. Очікувані надходження від продажу продукції завдяки цьому обладнанню – 50 000 грн на місяць.

Завдання:

1. Розрахуйте період окупності інвестиції.
2. Визначте вплив на грошовий потік за перші три місяці.

Кейс 69. Оптимізація надходжень

Підприємство має надходження від клієнтів у розмірі 100 000 грн., але великі витрати – 120 000 грн.

Завдання:

1. Запропонуйте три методи збільшення надходжень.

2. Обґрунтуйте, який метод буде найбільш ефективним у короткостроковій перспективі.

Кейс 70. Складання повного плану грошових потоків

Підприємство за місяць очікує:

- Надходження від продажу – 200 000 грн.
- Погашення кредиту – 50 000 грн.
- Купівля обладнання – 70 000 грн.
- Витрати на зарплату – 60 000 грн.

Завдання:

1. Складіть план надходжень і витрат за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова).
2. Визначте чистий грошовий потік і запропонуйте напрямки оптимізації.

Кейс 71. Очікувані фінансові втрати

Дані:

- Підприємство імпортує обладнання на суму 500 000 грн.
- Ймовірність затримки постачання – 20%.
- Потенційні фінансові втрати при затримці – 150 000 грн.

Завдання: розрахувати очікувані втрати.

Кейс 72. Хеджування валютного ризику

Дані:

- Підприємство отримало контракт на 6 місяців на 200 000 \$
- Поточний курс: 36 грн./\$
- Ймовірне падіння курсу на 5%

Завдання: оцінити потенційні втрати без хеджування.

Кейс 73. Вибір проєкту за методом очікуваної вартості

Дані:

- Проєкт А: прибуток 100 000 грн, ймовірність 0,8
- Проєкт Б: прибуток 150 000 грн, ймовірність 0,5

Завдання: обрати проєкт за очікуваною вартістю.

Кейс 74. Лімітування ризику кредитного портфеля

Дані:

- Портфель банку: 10 млн грн, з них 6 млн видано одному клієнту
- Допустимий максимум – 40% портфеля

Завдання: оцінити ризик концентрації та запропонувати рішення.

Кейс 75. Внутрішнє страхування

Дані:

- Щомісячні втрати від неплатежів: 20 000 грн.
- Ймовірність ризику: 10%

Завдання: розрахувати щомісячний резерв.

Кейс 76. Зовнішнє страхування

Дані:

- Очікувані збитки: 500 000 грн.
- Ймовірність: 0,2
- Страхова премія: 90 000 грн.

Завдання: оцінити ефективність страхування.

Кейс 77. Диверсифікація активів

Дані:

- Інвестиції: 500 000 грн. в один проєкт (рискований)
- Можливий дохід: 150 000 грн., ймовірність 0,6
- Пропозиція: розподілити на два проєкти по 250 000 грн.: проєкт X (дохід 90 000, ймовірність 0,8), проєкт Y (дохід 80 000, ймовірність 0,7)

Завдання: оцінити очікувану вартість обох варіантів.

Кейс 78. Розрахунок максимальних втрат (Value at Risk)

Дані:

- Портфель: 1 млн. грн.
- Стандартне відхилення доходності: 5%
- Ймовірність втрати більше 5% – 5%

Завдання: розрахувати потенційні максимальні втрати.

Кейс 79 Оцінка ефективності зовнішнього страхування

Підприємство розглядає можливість страхування ризику втрати дорогої техніки. Страхова премія – 100 тис. грн. на рік, очікувані втрати – 400 тис. грн. з ймовірністю 0,3.

Завдання:

Оцініть доцільність страхування.

Кейс 80. Розподіл ризику серед партнерів

Дані:

- Партнерська операція: 1 млн. грн. ризику
- Два партнери, домовленість про рівномірний розподіл

Завдання: визначити частку ризику для кожного партнера.

Кейс 81. Аналіз ліквідності

Дані:

- Поточні активи: 600 тис. грн.
- Короткострокові зобов'язання: 800 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт поточної ліквідності.
2. Визначте, чи є ліквідна криза.

Кейс 82. Діагностика фінансової стійкості

Дані:

- Власний капітал: 500 тис. грн.
- Позиковий капітал: 1000 тис. грн.
- Активи: 1500 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт автономії (Власний капітал / Активи).
2. Оцініть фінансову стійкість підприємства.

Кейс 83. Аналіз прибутковості

Дані:

- Виручка: 2 000 тис. грн.
- Собівартість: 1 500 тис. грн.

- Адміністративні та збутові витрати: 300 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте чистий прибуток.
2. Розрахуйте рентабельність продажу (чистий прибуток / виручка × 100%).

Кейс 84. Розрахунок коефіцієнта покриття боргу

Дані:

- ЕВІТ (прибуток до відсотків та податків): 400 тис. грн.
- Процентні платежі: 100 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт покриття відсотків (ЕВІТ / процентні платежі).
2. Оцініть, чи здатне підприємство обслуговувати борг.

Кейс 85. Експрес-діагностика кризової ситуації

Дані:

- Поточний коефіцієнт ліквідності: 0,65
- Коефіцієнт автономії: 0,25
- Чистий прибуток зменшився на 30%

Завдання:

1. Визначте наявність фінансової кризи.
2. Запропонуйте два короткострокові заходи антикризового управління.

Кейс 86. Реструктуризація боргу

Дані:

- Поточний борг: 1 000 тис. грн.
- Щомісячний платіж: 200 тис. грн.
- Пропозиція кредитора: розстрочка на 12 місяців без зміни загальної суми боргу

Завдання:

1. Розрахуйте новий щомісячний платіж.
2. Оцініть вплив реструктуризації на ліквідність підприємства.

Кейс 87. Оцінка ефективності внутрішніх механізмів стабілізації

Дані:

- Скорочено адміністративні витрати на 50 тис. грн.
- Продано непрофільні активи на 150 тис. грн.
- Короткострокові зобов'язання: 500 тис. грн.

Завдання:

1. Визначте загальне покриття короткострокових зобов'язань за рахунок внутрішніх заходів.
2. Оцініть, чи покращено фінансову стійкість підприємства.

Кейс 88. Прогнозування фінансових результатів після антикризових заходів

Дані:

- Поточний чистий прибуток: 50 тис. грн.
- Очікуване скорочення витрат: 20 тис. грн
- Очікуване збільшення доходу від продажу активів: 30 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте прогнозований чистий прибуток після заходів.
2. Визначте, чи будуть покращені фінансові показники.

Кейс 89. Стратегічне планування

Дані:

- Планується залучення інвестицій: 300 тис. грн.
- Поточний борг: 700 тис. грн.
- Поточний власний капітал: 400 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт автономії після залучення інвестицій.
2. Оцініть вплив на фінансову стійкість.

Кейс 90. Аналіз короткострокової ліквідності та платоспроможності

Дані:

- Поточні активи: 400 тис. грн.
- Грошові кошти: 50 тис. грн.
- Короткострокові зобов'язання: 600 тис. грн.

- Поточні дебіторські заборгованості: 250 тис. грн.

Завдання:

1. Розрахуйте коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань.
2. Визначте, які антикризові заходи слід застосувати (оперативні та тактичні).

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Фінансовий менеджмент підприємства – це:

- A) Система управління виробничими ресурсами підприємства
- B) Система управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства
- C) Процес управління трудовими ресурсами
- D) Система контролю за виробничими витратами

2. Головною метою фінансового менеджменту підприємства є:

- A) Максимізація обсягу виробництва
- B) Зменшення витрат підприємства
- C) Максимізація ринкової вартості підприємства
- D) Збільшення чисельності персоналу

3. Фінансовий менеджмент у системі управління підприємством:

- A) Не пов'язаний з іншими видами управління
- B) Є допоміжною функцією бухгалтерії
- C) Інтегрується із загальною системою управління підприємством
- D) Виконує лише контрольну функцію

4. До основних принципів фінансового менеджменту належить:

- A) Ізольованість від системи управління підприємством
- B) Орієнтація лише на короткострокові результати
- C) Комплексний підхід до формування управлінських рішень
- D) Відсутність альтернативних рішень

5. Яке із завдань належить до фінансового менеджменту підприємства?

- A) Управління технологічними процесами
- B) Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів
- C) Організація виробництва продукції
- D) Підбір виробничого персоналу

6. Оптимізація грошового обороту підприємства означає:

- A) Повне припинення руху грошових коштів
- B) Ефективне управління грошовими потоками підприємства

- C) Скорочення всіх фінансових операцій
- D) Зменшення кількості банківських рахунків

7. До основних функцій фінансового менеджменту належить:

- A) Виробнича
- Б. Фінансове планування
- C) Технологічна
- D) Інженерна

8. Фінансова рівновага підприємства означає:

- A) Повну відсутність витрат
- В) Постійне зростання виробництва
- C) Збалансованість фінансових ресурсів і потреб підприємства
- D) Повну відмову від кредитів

9. Реінвестування капіталу означає:

- A) Вилучення коштів з підприємства
- В) Вкладення коштів у банківські депозити фізичних осіб
- C) Повторне вкладення отриманого прибутку в розвиток підприємства
- D) Зменшення обсягів інвестицій

10. Орієнтація фінансового менеджменту на стратегічні цілі підприємства передбачає:

- A) Прийняття лише короткострокових рішень
- В) Узгодження фінансових рішень із довгостроковою стратегією розвитку
- C) Відмову від планування
- D) Управління лише поточними витратами

11. Система забезпечення фінансового менеджменту підприємства включає:

- A) Тільки систему фінансового контролю
- В) Організаційне, інформаційне, аналітичне та контрольне забезпечення
- C) Лише систему бухгалтерського обліку
- D) Тільки систему бюджетування

12. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту передбачає:

- A) Формування структури управління фінансами підприємства
- B) Ведення бухгалтерського обліку
- C) Визначення податкової політики держави
- D) Формування зовнішньої фінансової звітності

13. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту формується:

- A) Тільки із зовнішніх джерел
- B) Тільки із внутрішніх джерел
- C) Із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації
- D) Лише з даних бухгалтерського обліку

14. Основною метою фінансового аналізу є:

- A) Збільшення кількості працівників підприємства
- B) Оцінювання фінансового стану та ефективності діяльності підприємства
- C) Формування податкової політики держави
- D) Контроль за виробничими процесами

15. Горизонтальний фінансовий аналіз передбачає:

- A) Аналіз структури фінансових показників
- B) Порівняння фінансових показників у динаміці за різні періоди
- C) Аналіз витрат виробництва
- D) Оцінювання маркетингової діяльності

16. Перспективне фінансове планування здійснюється:

- A) На короткостроковий період
- B) На довгострокову перспективу
- C) Тільки на один місяць
- D) Тільки на один квартал

17. Система бюджетів підприємства належить до:

- A) Системи фінансового планування
- B) Системи фінансового контролю
- C) Системи управління персоналом
- D) Системи виробничого планування

18. Балансовий фінансовий план відображає:

- A) Рух грошових коштів підприємства
- B) Співвідношення доходів і витрат
- C) Прогноз активів і пасивів підприємства
- D) Тільки прибуток підприємства

19. Внутрішній фінансовий контроль здійснюється:

- A) Тільки державними органами
- B) Тільки податковими службами
- C) Підрозділами самого підприємства
- D) Тільки зовнішніми аудиторами

20. Фінансовий контролінг на підприємстві виконує функції:

- A) Планування, контролю та координації фінансової діяльності
- B) Тільки бухгалтерського обліку
- C) Тільки оподаткування
- D) Лише управління персоналом

21. Що таке фінансова стратегія підприємства?

- A) Система короткострокових фінансових планів
- B) Система довгострокових цілей і напрямів фінансової діяльності підприємства
- C) Метод бухгалтерського обліку
- D) План маркетингової діяльності

22. Яке місце займає фінансова стратегія в системі стратегій підприємства?

- A) Вона існує незалежно від інших стратегій
- B) Є складовою функціональних стратегій підприємства
- C) Є складовою виробничої стратегії
- D) Замінює корпоративну стратегію

23. До доміантних сфер фінансової стратегії підприємства належить:

- A) Стратегія управління персоналом
- B) Стратегія маркетингових комунікацій

C) Стратегія формування фінансових ресурсів

D) Стратегія управління виробництвом

24. Що включає зовнішнє фінансове середовище непрямого впливу?

A) Постачальників підприємства

B) Банки та інвесторів

C) Макроекономічні та законодавчі фактори

D) Працівників підприємства

25. Який етап розробки фінансової стратегії передбачає визначення довгострокових фінансових результатів діяльності?

A) Формування стратегічних фінансових цілей

B) Аналіз зовнішнього середовища

C) Контроль реалізації стратегії

D) Розробка виробничого плану

26. Який метод використовується для оцінки впливу зміни факторів на результати фінансової стратегії?

A) Аналіз чутливості

B) Метод бухгалтерського балансу

C) Метод подвійного запису

D) Метод інвентаризації

27. Що передбачає фінансова політика підприємства?

A) Визначення принципів і напрямів управління фінансовою діяльністю

B) Організацію виробництва

C) Планування збуту продукції

D) Управління персоналом

28. Який критерій використовується для оцінки фінансової стратегії?

A) Узгодженість із корпоративною стратегією

B) Кількість працівників підприємства

C) Площа виробничих приміщень

D) Кількість постачальників

29. Який метод оцінки стратегічних альтернатив передбачає графічне відображення варіантів прийняття рішення?

- A) Метод експертних оцінок
- B) Аналіз сценаріїв
- C) Метод побудови дерева рішень
- D) Метод статистичних групувань

30. Що є метою контролю реалізації фінансової стратегії підприємства?

- A) Контроль роботи персоналу
- B) Виявлення відхилень і коригування стратегічних рішень
- C) Збільшення виробництва продукції
- D) Зменшення кількості працівників

31. Який основний елемент управління активами підприємства?

- A) Розробка маркетингових стратегій
- B) Формування, використання та фінансування активів
- C) Контроль над персоналом
- D) Організація податкової політики

32. Що входить до складу операційних активів?

- A) Основні засоби, запаси, дебіторська заборгованість
- B) Довгострокові зобов'язання
- C) Власний капітал
- D) Податкові платежі

33. Чистий робочий капітал визначається як:

- A) Власний капітал підприємства
- B) Довгострокові активи мінус довгострокові зобов'язання
- C) Оборотні активи мінус короткострокові зобов'язання
- D) Виручка від продажу продукції

34. Який з показників використовується для оцінки ефективності активів?

- A) Коефіцієнт продуктивності, оборотності та рентабельності
- B) Індекс споживчих цін

С) Рівень оплати праці

Д) Темп інфляції

35. Що визначає кредитна політика підприємства?

А) Умови надання товарного або споживчого кредиту

В) Розмір грошових залишків на рахунках

С) Тривалість зберігання запасів

Д) Обсяг основних засобів

36. Який метод використовується для оптимізації запасів?

А) EOQ, ABC, JIT

В) SWOT-аналіз

С) Метод ПЕСТ

Д) Дисконтовані грошові потоки

37. Поточні запаси підприємства включають:

А) Матеріали, напівфабрикати, готову продукцію

В) Банківські кредити

С) Довгострокові фінансові інвестиції

Д) Нематеріальні активи

38. Що характеризує оборотність активів?

А) Скільки разів активи обертаються за певний період

В) Вартість основних засобів

С) Розмір власного капіталу

Д) Рівень витрат на рекламу

39. Баланс формування оборотних активів відображає:

А) Джерела та використання оборотних активів

В) Структуру власного капіталу

С) Податкові зобов'язання підприємства

Д) Вартість нематеріальних активів

40. Планування залишку грошових коштів передбачає:

А) Визначення мінімальної та оптимальної суми на рахунках і в касі

В) Визначення структури основних засобів

С) Аналіз дебіторської заборгованості

Д) Визначення кількості працівників

41. Що є основною метою управління капіталом підприємства?

А) Зменшення витрат на виробництво

В) Оптимізація структури капіталу та ефективне використання фінансових ресурсів

С) Підвищення податкових платежів

Д) Виключно залучення позикових коштів

42. Що таке фінансовий леверидж?

А) Використання амортизаційних відрахувань для збільшення капіталу

В) Використання боргового капіталу для підвищення прибутковості підприємства

С) Створення резервного фонду підприємства

Д) Продаж власних активів для покриття витрат

43. Яке визначення відповідає власним фінансовим ресурсам підприємства?

А) Кошти, залучені через кредити та облігації

В) Кошти, що формуються за рахунок власного капіталу та прибутку підприємства

С) Тимчасові позики постачальників

Д) Інвестиції банків під заставу

44. Операційний леверидж дозволяє:

А) Знизити податки підприємства

В) Визначити вплив зміни витрат і обсягу реалізації на прибуток

С) Збільшити кількість акцій у обігу

Д) Погасити боргові зобов'язання

45. Дивідендна політика підприємства визначає:

А) Коли і яку частину прибутку підприємство направляє на виплату акціонерам

В) Які кредити залучати для покриття витрат

С) Порядок нарахування амортизації

Д) Обсяг емісії облігацій

46. Амортизаційна політика підприємства:

А) Не впливає на фінансові результати

В) Визначає способи нарахування та використання амортизаційних відрахувань

С) Потрібна тільки для оцінки акцій

Д) Використовується лише для кредитування

47. Управління емісією акцій включає:

А) Лише визначення номіналу акцій

В) Визначення обсягу, номіналу та форм розміщення акцій

С) Контроль за банківськими кредитами

Д) Виключно залучення фінансового лізингу

48. Позикові фінансові ресурси підприємства включають:

А) Власний капітал та прибуток

В) Банківські кредити, облігаційні позики, товарний кредит та лізинг

С) Тільки акціонерний капітал

Д) Амортизаційні відрахування

49. При залученні банківського кредиту підприємство повинно:

А) Використовувати кошти без планування

В) Визначити мету кредиту, його вид та умови погашення

С) Завжди обирати найкоротший термін погашення

Д) Не контролювати використання кредиту

50. Управління товарним кредитом передбачає:

А) Тільки отримання кредиту без контролю розрахунків

В) Оптимізацію умов залучення та контроль своєчасних розрахунків

С) Використання кредиту для покупки акцій

Д) Погашення кредиту виключно через банківський рахунок

51. Що таке реальні інвестиції підприємства?

А) Вкладення у цінні папери та депозити

- В) Вкладення у виробничі основні фонди та обладнання
- С) Купівля акцій інших компаній
- Д) Виплата дивідендів акціонерам

52. Яка мета інвестиційної політики підприємства?

- А) Вибір напрямків та пріоритетів інвестування
- В) Максимізація податкових виплат
- С) Контроль зарплат працівників
- Д) Зменшення витрат на маркетинг

53. Що з переліченого є фінансовим інструментом інвестування?

- А) Основні засоби підприємства
- В) Патенти на нові технології
- С) Облігації та акції
- Д) Будівництво нового цеху

54. Який показник оцінює чистий прибуток проєкту з урахуванням часу грошей?

- А) Внутрішня норма рентабельності (IRR)
- В) Чиста приведена вартість (NPV)
- С) Термін окупності без дисконту
- Д) Коефіцієнт ліквідності

55. Диверсифікація портфеля фінансових інвестицій спрямована на:

- А) Зниження ризику
- В) Збільшення кількості акціонерів
- С) Зменшення прибутку
- Д) Виключно на нерухомість

56. Які з нижче перерахованих є реальними інвестиційними проєктами?

- А) Купівля акцій іншої компанії
- В) Розробка та впровадження нового продукту
- С) Вкладення в облігації держави
- Д) Депозит у банку

57. Що таке внутрішня норма рентабельності (IRR)?

- A) Процентна ставка, при якій $NPV = 0$
- B) Кількість днів до виплати податків
- C) Вартість нерухомості підприємства
- D) Сума дивідендів акціонерів

58. Програма реальних інвестицій підприємства – це:

- A) План вкладень у цінні папери
- B) Комплекс заходів з реалізації реальних інвестиційних проєктів
- C) Розрахунок податкових виплат
- D) Список акціонерів

59. Основна мета управління фінансовими інвестиціями підприємства:

- A) Вкладення коштів у виробничі активи
- B) Забезпечення фінансової віддачі від інвестицій у цінні папери
- C) Виплата зарплат працівникам
- D) Купівля нових офісів

60. Що передбачає сучасна портфельна теорія при формуванні інвестиційного портфеля?

- A) Максимізацію доходності без урахування ризику
- B) Розподіл ризику та оптимізацію доходності
- C) Виключно інвестиції у нерухомість
- D) Мінімізацію податків

61. Який вид діяльності підприємства включає продаж продукції та оплату постачальникам?

- A) Фінансова діяльність
- B) Інвестиційна діяльність
- C) Операційна діяльність
- D) Спекулятивна діяльність

62. Що характеризує чистий грошовий потік підприємства?

- A) Загальні надходження коштів
- B) Загальні витрати коштів

- C) Різницю між надходженнями та витратами
- D) Тільки інвестиційні операції

63. Що відноситься до фінансової діяльності підприємства?

- A) Купівля обладнання
- B) Продаж продукції
- C) Отримання кредитів та виплата дивідендів
- D) Оплата постачальникам

64. Який тип політики управління грошовими потоками передбачає мінімізацію ризику та обмеження інвестицій?

- A) Агресивна
- B) Помірна
- C) Консервативна
- D) Спекулятивна

65. Що передбачає короткострокове планування грошових потоків?

- A) Період понад 3 роки
- B) Період 1–12 місяців
- C) Період 1–3 роки
- D) Без визначеного періоду

66. Що відображає платіжний календар підприємства?

- A) Графік руху грошових коштів
- B) Баланс підприємства
- C) План виробництва продукції
- D) Статистику ринку

67. Що є головним завданням управління грошовими потоками?

- A) Оптимізація виробництва
- B) Забезпечення ліквідності та платоспроможності
- C) Пошук нових ринків
- D) Підвищення заробітної плати

68. Що характеризує дефіцитний грошовий потік?

- A) Надходження перевищують витрати

- B) Витрати перевищують надходження
- C) Витрати і надходження рівні
- D) Є тільки витрати

69. Які види грошових потоків існують?

- A) Ліквідні та неліквідні
- B) Основні та допоміжні
- C) Операційні, інвестиційні та фінансові
- D) Короткострокові та довгострокові

70. Що є напрямками оптимізації грошових потоків?

- A) Підвищення зарплат та бонусів
- B) Збалансування обсягів та синхронізація у часі
- C) Продаж основних засобів
- D) Залучення нових інвесторів

71. Що з наведеного є систематичним ризиком?

- A) Ризик втрати через пожежу на складі
- B) Ризик падіння всього фондового ринку
- C) Ризик неплатоспроможності окремого партнера
- D) Ризик помилки в бухгалтерському обліку

72. Яка мета хеджування у фінансовому менеджменті?

- A) Збільшення прибутку будь-якою ціною
- B) Мінімізація фінансових втрат від ризику
- C) Перенесення ризику на внутрішні резерви
- D) Повне усунення всіх ризиків

73. Що означає диверсифікація фінансових операцій?

- A) Зосередження ресурсів на одній угоді
- B) Використання лише внутрішніх резервів
- C) Розподіл активів або операцій для зниження ризику
- D) Повне страхування всіх ризиків

74. Який метод прийняття управлінських рішень застосовується при невизначеності?

- A) Функція корисності Неймана-Монгерштерна
- B) Критерій Вальда
- C) Лімітування ризику
- D) Хеджування

75. Що передбачає внутрішнє страхування фінансових ризиків?

- A) Передачу ризику сторонній компанії
- B) Резервування власних коштів для покриття можливих втрат
- C) Збільшення доходів за рахунок ризикованих операцій
- D) Відмову від фінансових операцій

76. Що є головним завданням управління фінансовими ризиками підприємства?

- A) Повне усунення всіх ризиків
- B) Ідентифікація, оцінка та мінімізація фінансових ризиків
- C) Максимізація систематичного ризику
- D) Виключно страхування ризиків

77. Який метод визначення ризику базується на аналізі історичних даних та статистики?

- A) Експертний метод
- B) Статистичний метод
- C) Метод диверсифікації
- D) Метод внутрішнього страхування

78. Що таке портфель фінансових ризиків підприємства?

- A) Сукупність всіх можливих інвестиційних проектів
- B) Сукупність систематичних і несистематичних ризиків
- C) Лише ризики окремого підрозділу
- D) Тільки страхові ризики

79. Що відображає матриця рішень?

- A) Критерії страхових компаній
- B) Альтернативи рішень та можливі наслідки

- C) Показники фінансових нормативів
- D) Розподіл активів між партнерами

80. Яка з наведених дій є прикладом лімітування ризику?

- A) Встановлення граничного обсягу кредитних операцій
- B) Хеджування валютних коливань
- C) Диверсифікація напрямів фінансової діяльності
- D) Внутрішнє страхування

81. Що є головною метою антикризового фінансового управління підприємством?

- A) Збільшення прибутку будь-якою ціною
- B) Оптимізація податкових платежів
- C) Відновлення платоспроможності та фінансової стійкості
- D) Розширення ринкової частки

82. Ліквіднісна криза характеризується:

- A) Неможливістю погасити короткострокові зобов'язання
- B) Неможливістю виконати довгострокові зобов'язання
- C) Падінням ринкової вартості акцій
- D) Надлишком виробничих запасів

83. Солвенс-криза виникає, коли підприємство:

- A) Не може покрити короткострокові зобов'язання
- B) Має перевищення доходів над витратами
- C) Не може виконати довгострокові зобов'язання
- D) Втрачає ринкову частку

84. Експрес-діагностика фінансової кризи передбачає:

- A) Детальний багатоступеневий аналіз фінансів
- B) Швидку оцінку фінансового стану на основі ключових коефіцієнтів
- C) Розробку стратегічного плану розвитку
- D) Ліквідацію непрофільних активів

85. Основним завданням фундаментальної діагностики є:

- A) Виявлення поверхневих ознак кризи

- В) Детальний комплексний аналіз фінансового стану
- С) Продаж непрофільних активів
- Д) Залучення додаткового капіталу

86. Який механізм фінансової стабілізації спрямований на усунення неплатоспроможності?

- А) Стратегічний
- В) Тактичний
- С) Оперативний
- Д) Зовнішній

87. Тактичний механізм фінансової стабілізації спрямований на:

- А) Усунення неплатоспроможності
- В) Відновлення фінансової стійкості
- С) Забезпечення довгострокової рівноваги
- Д) Продаж активів

88. Стратегічний механізм фінансової стабілізації орієнтований на:

- А) Короткострокову ліквідність
- В) Довгострокову фінансову рівновагу
- С) Зниження податкового навантаження
- Д) Скорочення персоналу

89. До зовнішніх факторів фінансової кризи відносять:

- А) Неєфективне управління
- В) Порушення фінансової дисципліни
- С) Зміни економічного та ринкового середовища
- Д) Недостатність оборотних коштів

90. Внутрішні фактори фінансової кризи включають:

- А) Зміни валютного курсу
- В) Неєфективне управління та організація виробничих процесів
- С) Падіння попиту на ринку
- Д) Політичні ризики

91. Реструктуризація заборгованості передбачає:

- A) Зменшення податкових зобов'язань
- B) Зміни у структурі та умовах погашення боргів
- C) Продаж підприємства
- D) Підвищення прибутку

92. Продаж непрофільних активів є прикладом:

- A) Зовнішнього механізму стабілізації
- B) Внутрішнього механізму стабілізації
- C) Фінансового планування
- D) Капіталізації боргу

93. Яка форма реорганізації передбачає об'єднання двох підприємств у нову юридичну особу?

- A) Поділ
- B) Ліквідація
- C) Злиття
- D) Приєднання

94. Приєднання підприємства означає:

- A) Створення нового підприємства з двох старих
- B) Одне підприємство приєднується до іншого без створення нової юридичної особи
- C) Поділ підприємства на частини
- D) Ліквідацію активів

95. Поділ підприємства передбачає:

- A) Припинення діяльності
- B) Розподіл підприємства на кілька юридичних осіб
- C) Злиття з іншим підприємством
- D) Продаж активів

96. Ліквідація підприємства означає:

- A) Реструктуризацію боргів
- B) Поділ на юридичні особи
- C) Припинення діяльності та продаж активів

D) Приєднання до іншого підприємства

97. Основний принцип антикризового фінансового управління

«своєчасність» означає:

- A) Використання всіх можливих методів
- B) Реагування на зміни економічного середовища
- C) Швидке виявлення кризових явищ і їх усунення
- D) Детальний аналіз фінансової звітності

98. Комплексність як принцип антикризового управління передбачає:

- A) Застосування комплексного підходу та всіх можливих методів
- B) Прийняття рішень на основі інтуїції
- C) Виключно короткострокове планування
- D) Зосередження на одному напрямку діяльності

99. Економічна обґрунтованість означає:

- A) Прийняття рішень на основі точних фінансових розрахунків
- B) Швидке усунення неплатоспроможності
- C) Продаж непрофільних активів
- D) Вплив на зовнішні фактори ринку

100. Гнучкість у антикризовому фінансовому управлінні передбачає:

- A) Строге дотримання попередніх планів
- B) Реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів
- C) Зменшення виробничих витрат
- D) Ліквідацію збиткових підрозділів

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Теоретичні засади та сучасні концепції фінансового менеджменту підприємства.
2. Організаційна архітектура системи управління фінансами підприємства.
3. Ключові показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
4. Сучасна система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту підприємства.
5. Моделі та інструменти фінансового прогнозування в умовах невизначеності.
6. Стратегічне фінансове планування: підходи та сучасні особливості.
7. Фінансове прогнозування підприємства в умовах динамічного середовища.
8. Структура та зміст поточних фінансових планів підприємства.
9. Сучасні джерела фінансування активів підприємства.
10. Підходи до фінансування різних видів оборотних активів підприємства.
11. Управління фінансуванням активів у системі фінансового менеджменту.
12. Показники оцінки ефективності використання капіталу підприємства.
13. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства.
14. Джерела формування власного і позикового капіталу підприємства.
15. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу реалізації та прибутку (CVP-аналіз).
16. Чистий операційний прибуток підприємства: формування та управління.
17. Формування валового операційного прибутку підприємства.
18. Використання фінансових інструментів у процесі інвестування.
19. Методи оцінки ефективності фінансових інструментів.
20. Внутрішня ставка прибутковості (IRR) інвестиційного проєкту.
21. Розробка та використання платіжного календаря підприємства.
22. Методи розрахунку та аналізу грошових потоків підприємства.
23. Оптимізація грошових потоків підприємства.
24. Оцінка ліквідності підприємства як фактор фінансової стійкості.
25. Вплив інфляційних процесів на фінансову діяльність підприємства.

- 26.Методи прогнозування річного рівня інфляції.
- 27.Оцінка ліквідності підприємства в сучасних умовах.
- 28.Вплив інфляції на фінансові результати діяльності підприємства.
- 29.Прогнозування інфляції та її врахування у фінансовому плануванні.
- 30.Управління фінансовими ризиками підприємства.
- 31.Сучасні механізми нейтралізації фінансових ризиків.
- 32.Фактори формування та впливу фінансових ризиків підприємства.
- 33.Оперативні механізми фінансової стабілізації підприємства.
- 34.Управління санацією підприємства в кризових умовах.
- 35.Фундаментальна діагностика фінансового стану підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Методичні рекомендації

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

У ході самостійної роботи студент працює за такими напрямками:

- вивчення лекційного матеріалу та рекомендованої літератури;
- підготовка за наведеними контрольними запитаннями до семінарських занять;
- у ході вивчення тем курсу самостійний контроль знань за наведеними нижче запитаннями та завданнями;
- підготовка проблемних запитань до дискусії у групі;
- підготовка логіко-схематичного конспекту за темами курсу.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади фінансового менеджменту

Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств

1. Встановіть відповідність між .....

1.1..... поняттям і його визначенням

Поняття	Визначення
1. Фінансовий менеджмент	А. Грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства
2. Фінансові ресурси	Б. Управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів
3. Грошовий оборот	В. Рух грошових коштів у процесі діяльності підприємства
4. Фінансове рішення	Г. Вибір оптимального варіанту фінансових дій

1.2. .... принципом фінансового менеджменту та його характеристикою

Принцип	Характеристика
1. Інтегрованість	А. Швидка реакція на зміни зовнішнього середовища
2. Динамізм управління	Б. Узгодження фінансових рішень із загальною системою управління
3. Варіативність рішень	В. Орієнтація на довгострокові цілі підприємства
4. Орієнтація на стратегію	Г. Наявність альтернативних варіантів управлінських рішень

1.3.....завданнями фінансового менеджменту

Завдання	Характеристика
1. Формування фінансових ресурсів	А. Раціональне використання коштів
2. Розподіл фінансових ресурсів	Б. Забезпечення підприємства капіталом
3. Максимізація прибутку	В. Отримання найбільшого фінансового результату
4. Фінансова рівновага	Г. Збалансованість доходів і витрат

1.4..... функціями фінансового менеджменту

Функція	Характеристика
1. Планування	А. Контроль за результатами фінансової діяльності
2. Контроль	Б. Визначення майбутніх фінансових показників
3. Аналіз	В. Оцінювання фінансового стану підприємства
4. Організація	Г. Формування структури управління фінансами

1.5..... напрямками фінансового менеджменту

Напрямок	Характеристика
1. Управління активами	А. Визначення оптимальної структури джерел фінансування
2. Управління капіталом	Б. Раціональне використання майна підприємства
3. Управління прибутком	В. Формування та розподіл фінансового результату
4. Управління ризиками	Г. Мінімізація фінансових втрат

1.6.....фінансовими категоріями

Категорія	Характеристика
1. Доходи	А. Надходження коштів від діяльності
2. Витрати	Б. Використання коштів підприємством
3. Прибуток	В. Різниця між доходами і витратами
4. Інвестиції	Г. Вкладення коштів у розвиток підприємства

1.7.....видами фінансових рішень

Рішення	Характеристика
1. Інвестиційні	А. Пов'язані з формуванням джерел фінансування
2. Фінансові	Б. Вкладення коштів у активи
3. Дивідендні	В. Розподіл прибутку між власниками
4. Операційні	Г. Забезпечення поточної фінансової діяльності

1.8..... фінансовими цілями

Ціль	Характеристика
1. Максимізація вартості підприємства	А. Раціональне використання фінансових ресурсів
2. Фінансова стабільність	Б. Підвищення ринкової ціни підприємства

3. Зростання прибутку	В. Забезпечення платоспроможності
4. Ефективність використання ресурсів	Г. Підвищення фінансових результатів

1.9.....рівнями фінансового управління

Рівень	Характеристика
1. Стратегічний	А. Поточне управління фінансовими потоками
2. Тактичний	Б. Середньострокові фінансові рішення
3. Оперативний	В. Довгострокове планування
4. Контрольний	Г. Перевірка виконання фінансових планів

1.10.....результатами фінансового менеджменту

Результат	Характеристика
1. Підвищення прибутковості	А. Збалансованість джерел фінансування
2. Фінансова стійкість	Б. Зростання фінансових результатів
3. Оптимальна структура капіталу	В. Підвищення платоспроможності
4. Ефективне управління ризиками	Г. Зменшення фінансових втрат

2. Визначте, чи є наведені твердження правильними. Оберіть відповідь «Так», якщо твердження є вірним, або «Ні», якщо воно є хибним.

2.1. Фінансовий менеджмент – це система управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства.
Так / Ні

2.2. Головною метою фінансового менеджменту є лише мінімізація витрат підприємства.
Так / Ні

2.3. Фінансовий менеджмент є складовою загальної системи управління підприємством.
Так / Ні

2.4. Одним із принципів фінансового менеджменту є інтегрованість із загальною системою управління підприємством.
Так / Ні

2.5. Фінансовий менеджмент не пов'язаний зі стратегічними цілями розвитку підприємства.
Так / Ні

2.6. Одним із завдань фінансового менеджменту є забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів для розвитку підприємства.
Так / Ні

2.7. Оптимізація грошового обороту не належить до завдань фінансового менеджменту підприємства.

Так / Ні

2.8. Однією з функцій фінансового менеджменту є фінансове планування.

Так / Ні

2.9. Фінансовий менеджмент передбачає управління фінансовими ризиками підприємства.

Так / Ні

2.10. Фінансова рівновага підприємства не має значення для його довгострокового розвитку.

Так / Ні

3. Проаналізуйте подані запитання та підготуйте аргументовані відповіді для подальшого обговорення в аудиторії.

3.1. Яке значення має фінансовий менеджмент у системі загального управління підприємством?

3.2. Чому максимізація ринкової вартості підприємства вважається головною метою фінансового менеджменту?

3.3. Які фактори впливають на формування фінансових ресурсів підприємства?

3.4. Чому ефективний розподіл фінансових ресурсів є важливим для розвитку підприємства?

3.5. Яким чином фінансовий менеджмент сприяє забезпеченню фінансової рівноваги підприємства?

3.6. У чому полягає роль управління фінансовими ризиками в діяльності підприємства?

3.7. Як зміни зовнішнього економічного середовища впливають на фінансові рішення підприємства?

3.8. Чому фінансове планування є важливою функцією фінансового менеджменту?

3.9. Як фінансовий менеджмент пов'язаний зі стратегічним розвитком підприємства?

3.10. Які сучасні виклики стоять перед фінансовим менеджментом підприємств в умовах економічної нестабільності?

Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств

1. Встановіть відповідність між .....

1.1..... системою забезпечення та її змістом

Система	Характеристика
1. Організаційне забезпечення	А. Сукупність даних і показників для прийняття фінансових рішень
2. Інформаційне забезпечення	Б. Структура управління фінансами та розподіл повноважень
3. Аналітичне забезпечення	В. Методи оцінки фінансового стану підприємства
4. Планове забезпечення	Г. Процес розроблення фінансових планів і бюджетів

1.2. .... принципом формування організаційної системи та його сутністю

Принцип	Сутність
1. Системність	А. Узгодженість фінансової структури з цілями підприємства
2. Ієрархічність	Б. Чіткий розподіл рівнів управління
3. Комплексність	В. Врахування всіх напрямів фінансової діяльності
4. Адаптивність	Г. Здатність реагувати на зміни середовища

1.3..... джерелами інформації

Джерело	Приклад
1. Внутрішні	А. Дані фінансової звітності підприємства
2. Зовнішні	Б. Інформація фондового ринку
3. Оперативні	В. Дані поточного обліку
4. Стратегічні	Г. Аналітичні прогнози розвитку галузі

1.4..... формами фінансового аналізу

Форма	Характеристика
1. Попередній	А. Проводиться після завершення періоду
2. Поточний	Б. Проводиться в процесі діяльності
3. Наступний	В. Здійснюється до прийняття рішення
4. Стратегічний	Г. Орієнтований на довгострокову перспективу

1.5..... методами фінансового аналізу

Метод	Сутність
1. Горизонтальний	А. Аналіз структури показників
2. Вертикальний	Б. Порівняння показників у динаміці
3. Коефіцієнтний	В. Розрахунок фінансових показників
4. Порівняльний	Г. Зіставлення з іншими підприємствами

1.6..... видами фінансового планування

Вид	Характеристика
1. Перспективне	А. Планування на короткий період (місяць, квартал)
2. Поточне	Б. Планування на рік
3. Оперативне	В. Планування на декілька років
4. Бюджетування	Г. Деталізація планів у вигляді бюджетів

1.7..... фінансовими планами

План	Зміст
1. План доходів і витрат	А. Прогноз руху грошових коштів
2. План грошових потоків	Б. Прогноз активів і пасивів
3. Балансовий план	В. Визначення фінансового результату
4. Інвестиційний план	Г. Планування вкладень у розвиток

1.8..... видами внутрішнього фінансового контролю

Вид	Характеристика
1. Попередній	А. Перевірка до здійснення операції
2. Поточний	Б. Контроль у процесі виконання
3. Наступний	В. Перевірка після завершення операції
4. Внутрішній аудит	Г. Незалежна оцінка фінансової діяльності

1.9..... етапами фінансового аналізу

Етап	Характеристика
1. Підготовчий	А. Формування висновків і рекомендацій
2. Аналітичний	Б. Збір та перевірка інформації
3. Узагальнюючий	В. Розрахунок показників
4. Контрольний	Г. Оцінка реалізації рекомендацій

1.10..... функціями фінансового контролінгу

Функція	Зміст
1. Планова	А. Координація фінансової діяльності
2. Контрольна	Б. Моніторинг виконання фінансових планів
3. Інформаційна	В. Забезпечення керівництва аналітичними даними
4. Координаційна	Г. Узгодження планів різних підрозділів

2. Проаналізуйте кожне твердження та визначте його істинність: позначте «Так» у разі правильності твердження та «Ні» – у разі його хибності.

2.1. Система забезпечення фінансового менеджменту включає організаційне, інформаційне, аналітичне та контрольне забезпечення.

Так / Ні

2.2. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту визначає структуру управління фінансами підприємства.

Так / Ні

2.3. Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту формується лише з внутрішніх джерел підприємства.

Так / Ні

2.4. Фінансовий аналіз використовується для оцінювання фінансового стану та ефективності діяльності підприємства.

Так / Ні

2.5. Горизонтальний аналіз передбачає вивчення структури фінансових показників у межах одного періоду.

Так / Ні

2.6. Перспективне фінансове планування здійснюється на довгострокову перспективу.

Так / Ні

2.7. Оперативне фінансове планування охоплює період декількох років.

Так / Ні

2.8. Система бюджетів підприємства є складовою фінансового планування.

Так / Ні

2.9. Внутрішній фінансовий контроль здійснюється тільки зовнішніми аудиторами.

Так / Ні

2.10. Фінансовий контролінг спрямований на координацію, планування та контроль фінансової діяльності підприємства.

Так / Ні

3. Дайте розгорнуті відповіді на запропоновані запитання та візьміть участь у їх обговоренні.

3.1. Яку роль відіграє система забезпечення фінансового менеджменту в ефективному управлінні підприємством?

- 3.2. Чому організаційне забезпечення фінансового менеджменту є важливим для функціонування фінансової системи підприємства?
- 3.3. Які фактори впливають на формування ефективної системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту?
- 3.4. Чому важливо використовувати як внутрішні, так і зовнішні джерела інформації при прийнятті фінансових рішень?
- 3.5. Яку роль відіграє фінансовий аналіз у системі управління фінансами підприємства?
- 3.6. Чим відрізняються перспективне, поточне та оперативне фінансове планування на підприємстві?
- 3.7. Яке значення має бюджетування у системі фінансового планування підприємства?
- 3.8. Яку роль відіграє внутрішній фінансовий контроль у забезпеченні ефективної фінансової діяльності підприємства?
- 3.9. У чому полягає сутність фінансового контролінгу та які його основні функції на підприємстві?
- 3.10. Який вплив мають сучасні інформаційні технології на розвиток системи фінансового менеджменту підприємства?

4. Ситуаційні завдання

4.1. Підприємство планує створити систему фінансового менеджменту.

Завдання: визначте основні системи забезпечення фінансового менеджменту та поясніть їх роль у діяльності підприємства.

4.2. На підприємстві відсутній чіткий розподіл фінансових функцій між підрозділами.

Завдання: запропонуйте структуру організаційного забезпечення фінансового менеджменту.

4.3. Керівництво підприємства отримує недостатньо інформації для прийняття фінансових рішень.

Завдання: визначте основні внутрішні та зовнішні джерела інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

4.4. Підприємство має зниження прибутковості. **Завдання:** визначте, які методи фінансового аналізу доцільно використати для виявлення причин цієї ситуації.

4.5. Керівництво планує розробити фінансовий план на наступний рік.

Завдання: визначте основні етапи процесу фінансового планування.

4.6. Підприємство впроваджує систему бюджетування. **Завдання:** назвіть основні види бюджетів підприємства.

4.7. Фінансовий менеджер повинен оцінити фінансовий стан підприємства.

Завдання: визначте основні показники, які необхідно проаналізувати.

4.8. На підприємстві виникають помилки у фінансових операціях.

Завдання: запропонуйте заходи щодо вдосконалення системи внутрішнього фінансового контролю.

4.9. Керівництво підприємства планує впровадити систему фінансового контролінгу. **Завдання:** визначте основні функції фінансового контролінгу.

4.10. Підприємство працює в умовах нестабільного економічного середовища.

Завдання: поясніть, як інформаційні системи можуть допомогти підвищити ефективність фінансового менеджменту.

5. Розв'яжіть кросворд, використовуючи набуті знання

Питання по горизонталі

1. Система, що визначає структуру управління фінансами підприємства.
2. Сукупність методів та інструментів оцінки фінансового стану та ефективності діяльності підприємства.
3. Процес розробки прогнозів доходів і витрат, а також руху грошових коштів.
4. Складова системи фінансового менеджменту, яка включає бухгалтерські дані, внутрішню та зовнішню інформацію.
5. Планування капіталовкладень і розвитку підприємства.

Питання по вертикалі

1. Система, що забезпечує контроль за виконанням фінансових планів і бюджетів.

2. Метод оцінки фінансового стану підприємства шляхом порівняння показників у динаміці.
3. Види планування фінансової діяльності: перспективне, поточне та ____ планування.
4. Функція фінансового менеджменту, яка поєднує планування, аналіз та контроль.
6. Заповніть пропуски в тексті.

Фінансовий менеджмент підприємства забезпечується декількома ключовими системами. Однією з них є _____ забезпечення, яке визначає структуру управління фінансами та розподіл повноважень.

Для прийняття обґрунтованих рішень використовується _____ забезпечення, що включає дані з внутрішніх і зовнішніх джерел.

Оцінка фінансового стану здійснюється за допомогою _____ забезпечення, яке застосовує методи аналізу доходів, витрат, активів та пасивів.

Фінансове _____ передбачає складання планів доходів і витрат, грошових потоків та бюджетів.

Контроль за виконанням фінансових планів здійснюється через систему _____, що включає внутрішній аудит та фінансовий контролінг.

Для довгострокового розвитку підприємства застосовується _____ планування, для річного планування – _____, а для короткострокових операцій – _____ планування.

Фінансовий _____ поєднує функції планування, аналізу та контролю і координує фінансову діяльність підприємства.

Впровадження сучасних _____ технологій підвищує ефективність обліку, аналізу та прийняття фінансових рішень.

Тема 3. Фінансова стратегія підприємства

1. Встановіть відповідність між .....
- 1.1..... поняттям і його визначенням

Поняття

1. Фінансова стратегія підприємства
2. Фінансове середовище
3. Фінансова політика
4. Стратегічні фінансові цілі

Характеристика

- А. Сукупність методів і принципів управління фінансовою діяльністю
- Б. Сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на фінанси підприємства
- В. Бажані результати довгострокового фінансового розвитку
- Г. Система довгострокових напрямів фінансового розвитку підприємства

1.2. .... видом фінансової стратегії та її змістом

Види стратегії

1. Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю
2. Стратегія формування фінансових ресурсів
3. Стратегія фінансової безпеки
4. Стратегія розподілу фінансових ресурсів

Зміст

- А. Напрями використання фінансових ресурсів
- Б. Забезпечення захисту від фінансових ризиків
- В. Удосконалення системи фінансового менеджменту
- Г. Формування та оптимізація джерел фінансування

1.3..... етапами розробки фінансової стратегії та їх змістом

Етапи

- 1.Контроль реалізації фінансової стратегії
- 2.Аналіз фінансового середовища
- 3.Розробка фінансової політики
- 4.Формування стратегічних фінансових цілей

Зміст

- А. Визначення принципів управління фінансовою діяльністю
- Б. Дослідження внутрішніх і зовнішніх факторів фінансового розвитку

В. Оцінка виконання стратегічних фінансових планів

Г. Визначення довгострокових фінансових результатів діяльності

1.4..... типами фінансового середовища

Тип середовища

1. Внутрішнє фінансове середовище

2. Зовнішнє середовище безпосереднього впливу

3. Фінансовий потенціал підприємства

4. Зовнішнє середовище непрямого впливу

Характеристика

А. Банки, інвестори, постачальники, конкуренти

Б. Фінансові ресурси, капітал і структура активів підприємства

В. Макроекономічні фактори (інфляція, законодавство, податки)

Г. Можливості підприємства щодо фінансового розвитку

1.5..... методами оцінки стратегічних альтернатив

Метод

1. Метод експертних оцінок

2. Аналіз сценаріїв

3. Метод побудови дерева рішень

4. Аналіз чутливості

Характеристика

А. Визначення впливу зміни факторів на результат

Б. Використання думки фахівців

В. Графічне відображення можливих варіантів рішень

Г. Розгляд можливих варіантів розвитку подій

1.6..... фінансовими рішеннями та їх змістом

Рішення

1. Дивідендні рішення

2. Інвестиційні рішення

3. Антикризові фінансові рішення

4. Фінансові рішення щодо залучення ресурсів

Зміст

- А. Управління залученням капіталу
  - Б. Вкладення коштів у розвиток підприємства
  - В. Розподіл прибутку між власниками
  - Г. Зниження фінансових ризиків і стабілізація діяльності
- 1.7..... елементами фінансової політики

Елемент

- 1. Інвестиційна політика
- 2. Кредитна політика
- 3. Дивідендна політика
- 4. Податкова політика

Зміст

- А. Управління позиковими коштами
  - Б. Оптимізація податкових платежів
  - В. Управління вкладенням капіталу
  - Г. Визначення частки прибутку для власників
- 1.8..... критеріями оцінки фінансової стратегії

Критерій

- 1. Рівень ризику
- 2. Ефективність реалізації
- 3. Узгодженість із корпоративною стратегією
- 4. Внутрішня збалансованість

Характеристика

- А. Імовірність фінансових втрат
  - Б. Досягнення запланованих результатів
  - В. Гармонійність фінансових показників і нормативів
  - Г. Відповідність загальній стратегії підприємства
- 1.9..... завданнями стратегічного фінансового аналізу

Завдання

- 1. Визначення стратегічної фінансової позиції

2. Оцінка фінансового потенціалу
3. Аналіз зовнішнього середовища
4. Оцінка фінансових ризиків

Зміст

- А. Аналіз ресурсних можливостей підприємства
- Б. Виявлення загроз фінансовій діяльності
- В. Дослідження факторів зовнішнього впливу
- Г. Оцінка конкурентних фінансових можливостей
- 1.10..... функціями контролю фінансової стратегії

Функція

1. Аналіз відхилень
2. Моніторинг
3. Оцінка результатів
4. Коригування фінансової стратегії

Зміст

- А. Внесення змін до стратегічної програми
- Б. Порівняння фактичних і планових показників
- В. Спостереження за виконанням фінансової стратегії
- Г. Визначення ефективності стратегічних рішень
2. Визначте, чи є наведені твердження правильними. Оберіть відповідь «Так», якщо твердження є вірним, або «Ні», якщо воно є хибним.
  - 2.1. Фінансова стратегія підприємства є складовою загальної корпоративної стратегії підприємства.

Так / Ні

- 2.2. Фінансова стратегія визначає лише короткострокові напрями фінансової діяльності підприємства.

Так / Ні

- 2.3. До домінуючих напрямів фінансової стратегії належить стратегія формування фінансових ресурсів.

Так / Ні

2.4. Фінансове середовище підприємства включає тільки внутрішні фінансові ресурси підприємства.

Так / Ні

2.5. Аналіз зовнішнього фінансового середовища допомагає виявити можливості та загрози для фінансового розвитку підприємства.

Так / Ні

2.6. Формування стратегічних фінансових цілей підприємства не пов'язане з його загальною стратегією розвитку.

Так / Ні

2.7. До методів оцінки стратегічних фінансових альтернатив належить метод експертних оцінок.

Так / Ні

2.8. Контроль реалізації фінансової стратегії передбачає аналіз відхилень між плановими та фактичними результатами.

Так / Ні

2.9. Фінансова політика підприємства формується без урахування фінансової філософії підприємства.

Так / Ні

2.10. Коригування фінансової стратегії може здійснюватися у разі змін умов зовнішнього фінансового середовища.

Так / Ні

3. Ситуаційні завдання

3.1. **Формування фінансової стратегії.** Підприємство «Альфа» планує розширення виробництва протягом наступних 5 років. Керівництво розглядає можливість залучення кредитних ресурсів та інвестицій для фінансування розвитку.

Завдання для обговорення:

1. Які основні етапи формування фінансової стратегії повинно пройти підприємство?
2. Які фактори зовнішнього фінансового середовища необхідно врахувати?

3. Які стратегічні фінансові цілі можуть бути сформульовані?

3.2. Аналіз фінансового середовища. Підприємство «Бета» працює на конкурентному ринку. В останні роки відбулися значні зміни: підвищення відсоткових ставок банків, зростання інфляції та зміни податкового законодавства.

Завдання:

1. Визначте фактори зовнішнього фінансового середовища прямого та непрямого впливу.
2. Як ці фактори можуть вплинути на фінансову стратегію підприємства?
3. Які стратегічні рішення можуть бути прийняті?

3.3. Формування стратегічних фінансових цілей. Підприємство «Гамма» має стабільні доходи, але низьку рентабельність. Керівництво вирішило переглянути фінансову стратегію для підвищення ефективності.

Завдання:

1. Сформулюйте можливі стратегічні фінансові цілі підприємства.
2. Які фінансові показники можна використати як стратегічні нормативи?
3. Як можна ранжувати ці цілі за пріоритетністю?

3.4. Стратегія формування фінансових ресурсів. Підприємство «Дельта» планує інвестувати у модернізацію обладнання, але має обмежені власні фінансові ресурси.

Завдання:

1. Які джерела фінансування можна використати?
2. Які переваги та ризики має кожне джерело?
3. Яку фінансову стратегію формування ресурсів доцільно обрати?

3.5. Стратегія фінансової безпеки. Компанія «Епсилон» значною мірою залежить від позикового капіталу. Через економічну нестабільність зростає ризик неплатоспроможності.

Завдання:

1. Які загрози для фінансової безпеки існують у даній ситуації?
2. Які стратегічні заходи можуть зменшити фінансові ризики?

3. Які показники слід контролювати для оцінки фінансової безпеки?

3.6. Вибір стратегічних альтернатив. Підприємство «Зета» розглядає три варіанти розвитку:

1. розширення виробництва;
2. вихід на нові ринки;
3. диверсифікацію діяльності.

Завдання:

1. Які методи оцінки стратегічних альтернатив можна використати?
2. Які фактори потрібно врахувати при виборі фінансової стратегії?
3. Який варіант може бути найбільш ефективним?

3.7. Формування фінансової політики. Підприємство «Ета» має значний прибуток, але виникла дискусія щодо його розподілу: частину спрямувати на дивіденди, а частину – на інвестиції.

Завдання:

1. Яку роль відіграє дивідендна політика у фінансовій стратегії?
2. Які фактори впливають на рішення про розподіл прибутку?
3. Який варіант може бути оптимальним?

3.8. Оцінка фінансової стратегії. Підприємство «Тета» розробило нову фінансову стратегію, але виникла потреба оцінити її ефективність.

Завдання:

1. За якими критеріями можна оцінити фінансову стратегію?
2. Як визначити рівень фінансових ризиків?
3. Як перевірити узгодженість фінансової стратегії з корпоративною?

3.9. Реалізація фінансової стратегії. Підприємство «Іота» почало реалізацію фінансової стратегії, але на ринку відбулися зміни – зростання цін на ресурси та зменшення попиту.

Завдання:

1. Які управлінські рішення можуть бути прийняті?
2. Як змінюються методи реалізації фінансової стратегії в умовах нестабільності?

3. Чи потрібно коригувати фінансову стратегію?

3.10. Контроль реалізації фінансової стратегії. На підприємстві «Каппа» впроваджена система контролю реалізації фінансової стратегії. Однак результати діяльності відхиляються від запланованих показників.

Завдання:

1. Які причини відхилень можуть виникнути?
2. Які методи контролю необхідно застосувати?
3. Які заходи щодо коригування фінансової стратегії можуть бути прийняті?
4. Розгляньте наведені запитання, сформулюйте власну позицію та обґрунтуйте її під час дискусії.
  - 4.1. Чому фінансова стратегія підприємства є важливою складовою загальної корпоративної стратегії?
  - 4.2. Які основні фактори зовнішнього фінансового середовища найбільше впливають на формування фінансової стратегії підприємства?
  - 4.3. Чи може підприємство бути успішним без чітко сформованої фінансової стратегії? Обґрунтуйте свою думку.
  - 4.4. Які ризики виникають у підприємства при надмірному використанні позикового капіталу?
  - 4.5. Що важливіше для підприємства у стратегічному періоді: максимізація прибутку чи забезпечення фінансової стабільності?
  - 4.6. Як зміни у зовнішньому економічному середовищі (інфляція, податкова політика, кризи) впливають на фінансову стратегію підприємства?
  - 4.7. Чи доцільно підприємству змінювати фінансову стратегію у разі незначних змін ринкової ситуації?
  - 4.8. Які критерії повинні бути основними при оцінці ефективності фінансової стратегії підприємства?
  - 4.9. Яку роль відіграє фінансова політика підприємства у реалізації фінансової стратегії?
  - 4.10. Як підприємство може забезпечити фінансову безпеку в умовах економічної нестабільності?

5. Вставте у пропуски найбільш доречні слова, враховуючи зміст і логіку викладу.

5.1. Фінансова стратегія підприємства є складовою _____ стратегії.

5.2. Основна мета фінансової стратегії – забезпечення розвитку підприємства та реалізація його _____.

5.3. До доміантних напрямів фінансової стратегії належать: стратегія формування фінансових _____, стратегія розподілу ресурсів, стратегія фінансової безпеки та стратегія підвищення якості управління _____ діяльністю.

5.4. Фінансове середовище підприємства поділяється на зовнішнє непрямого впливу, зовнішнє безпосереднього впливу та _____.

5.5. Стратегічні цілі фінансової діяльності повинні враховувати об'єктивні _____ у досягненні бажаних результатів.

5.6. Розробка фінансової політики підприємства має забезпечувати зв'язок із фінансовою філософією та _____ фінансового розвитку підприємства.

5.7. Для оцінки стратегічних фінансових альтернатив використовують методи: аналіз сценаріїв, аналіз чутливості, метод дерева рішень, метод імітаційного _____ та експертні оцінки.

5.8. Контроль реалізації фінансової стратегії передбачає порівняння планових і фактичних показників та коригування програми стратегічного фінансового _____.

5.9. Рентабельність активів розраховується як відношення чистого прибутку до середньої вартості _____.

5.10. Фінансова безпека підприємства забезпечується оптимізацією структури капіталу та управлінням фінансовими _____.

Тема 4. Управління активами підприємств

1. Встановіть відповідність між поняттям (№) і його визначенням (Літера)

1.1. 1. Активи підприємства | А. Різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями

2. Управління активами | В. Засоби, що контролює підприємство і приносять економічну вигоду
  3. Операційні активи | С. Процес визначення джерел та обсягу коштів для оборотних активів
  4. Фінансування оборотних активів | Д. Активи, які безпосередньо забезпечують виробничий процес
  5. Чистий робочий капітал | Е. Процес формування, використання та фінансування активів підприємства
- 1.2. 1. Поточні запаси | А. Готівка та кошти на банківських рахунках
  2. Дебіторська заборгованість | В. Встановлення умов надання товарного або споживчого кредиту
  3. Грошові активи | С. Матеріали, напівфабрикати, готова продукція
  4. Кредитна політика | Д. Сума, яку підприємство очікує отримати від покупців
  5. Планування залишку грошових коштів | Е. Визначення цільової суми грошей на рахунках і в касі
- 1.3. 1. Політика формування оборотних активів | А. Графічне відображення процесу управління активами
  2. Методи оптимізації запасів | В. Раціональність, ліквідність, рентабельність, оптимальність структури
  3. Показники продуктивності активів | С. EOQ, методи “just in time”, ABC-аналіз
  4. Фактори ефективності активів | Д. Критерії, що оцінюють продуктивність, оборотність і рентабельність активів
  5. Структурно-логічна схема | Е. Попит, сезонність, фінансова дисципліна, управлінські рішення
- 1.4. 1. Основні етапи управління активами | А. Кількість разів, яку активи “обертаються” за період
  2. Аналіз оборотних активів | В. Показник прибутку, який отримано на одиницю активів

3. Рентабельність операційних активів | С. Оцінка запасів, дебіторки, грошових коштів
  4. Оборотність активів | Д. Графічний аналіз, фінансові коефіцієнти, порівняльний аналіз
  5. Методи дослідження ефективності | Е. Формування, використання, фінансування, контроль
- 1.5. 1. Планування фінансування оборотних активів | А. Відображає джерела та використання оборотних активів
  2. Баланс формування оборотних активів | В. Критерії, що оцінюють продуктивність, оборотність і рентабельність активів
  3. Методи визначення потреби в операційних активах | С. Визначення обсягу поточного фінансування з урахуванням фінансового циклу
  4. Цільові показники ефективності активів | Д. Розрахунок за планованими обсягами виробництва та продажу
  5. Форми контролю фінансування активів | Е. Звіти, план-факт аналіз, внутрішній аудит
- 1.6. 1. Політика фінансування оборотних активів | А. Періодичний облік, постійний облік, автоматизовані системи
  2. Фактори вибору кредитної політики | В. Заборгованість, яка повинна бути погашена протягом короткого періоду
  3. Методи управління дебіторською заборгованістю | С. Типове співвідношення власних і позикових джерел
  4. Основні системи контролю запасів | Д. Встановлення кредитних умов, контроль інкасації
  5. Поточна дебіторська заборгованість | Е. Ризик неплатежу, ліквідність покупців, ринкові умови
- 1.7. 1. Принципи формування операційних активів | А. ЕОQ, АВС, ЛІТ, мінімізація витрат на зберігання
  2. Основні етапи управління оборотними активами | В. Визначення мінімальної та оптимальної суми на рахунках і в касі

3. Показники аналізу запасів | С. Ступінь використання запасів, обсяг, оборотність, тривалість зберігання
  4. Методи оптимізації дебіторської заборгованості | Д. Раціональність, ліквідність, рентабельність, оптимальність структури
  5. Планування залишку грошових коштів | Е. Скорочення термінів платежу, знижки за швидку оплату, управління кредитними ризиками
- 1.8. 1. Управління грошовими активами | А. Аналіз оборотності, кредитних умов, планових продажів
2. Показники аналізу грошових коштів | В. Визначення мінімальної та оптимальної суми на рахунках і в касі
  3. Методи визначення загальної суми дебіторської заборгованості | С. Забезпечує підприємство необхідною ліквідністю
  4. Процес управління запасами | Д. Планування, облік, контроль, оптимізація
  5. Методи оптимізації запасів | Е. Залишок на рахунках, обороти, коефіцієнт ліквідності
- 1.9. 1. Показники ефективності використання активів | А. Попит, ціни, сезонність, фінансова дисципліна
2. Основні фактори впливу на ефективність активів | В. Візуальне представлення взаємозв'язку процесів управління активами
  3. Методи дослідження ефективності | С. Оборотність, рентабельність, продуктивність
  4. Структурно-логічна схема активів | Д. Прогнозування потреби в запасах, дебіторці та грошових коштах
  5. Планування оборотних активів | Е. Порівняльний аналіз, коефіцієнтний аналіз, трендовий аналіз
- 1.10. 1. Основне завдання управління оборотними активами | А. Збалансування власних і позикових коштів для оборотних активів
2. Етапи управління активами | В. Визначення типу та обсягу запасів, дебіторки та грошових коштів

3. Показники аналізу оборотних активів | С. Забезпечити нормальний виробничий процес та ліквідність
4. Політика формування оборотних активів | D. Структура, обсяг, оборотність, рентабельність
5. Оптимізація джерел фінансування | E. Формування, використання, фінансування, контроль
2. Прочитайте кожне твердження та оцініть його. Якщо ви вважаєте, що воно правильне – оберіть «Так», якщо неправильне – «Ні».
- 2.1. Управління активами підприємства включає формування, використання та фінансування активів. **Так/Ні**
- 2.2. Операційні активи підприємства не беруть участі у виробничому процесі. **Так/Ні**
- 2.3. Чистий робочий капітал визначається як різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями. **Так/Ні**
- 2.4. Поточні запаси підприємства включають готову продукцію, матеріали та напівфабрикати. **Так/Ні**
- 2.5. Дебіторська заборгованість підприємства – це гроші, які підприємство вже отримало від покупців. **Так/Ні**
- 2.6. Планування залишку грошових коштів передбачає визначення цільової суми коштів на рахунках та в касі. **Так/Ні**
- 2.7. EOQ, ABC та JIT – це методи оптимізації дебіторської заборгованості. **Так/Ні**
- 2.8. Фактори ефективності використання активів включають попит, сезонність та фінансову дисципліну. **Так/Ні**
- 2.9. Політика формування оборотних активів визначає структуру та обсяг запасів, дебіторки та грошових коштів. **Так/Ні**

2.10. Баланс формування оборотних активів показує, скільки коштів підприємство має в довгострокових активах. **Так/Ні**

3. Ситуації

3.1. Недостатня ліквідність. Ситуація: Підприємство виробляє меблі. На рахунках залишок грошових коштів мінімальний, а термін погашення дебіторської заборгованості затримується.

Питання:

- Як управління грошовими активами може покращити ліквідність?
- Які методи прискорення інкасації дебіторської заборгованості застосувати?

3.2. Надлишкові запаси. Ситуація: Магазин продуктів харчування закупив великі обсяги товарів, які частково залишилися на складі.

Питання:

- Які наслідки для оборотних активів має надлишок запасів?
- Які методи оптимізації запасів можна застосувати?

3.3. Кредитна політика

Ситуація: Підприємство надає тримісячний товарний кредит всім клієнтам без диференціації ризиків.

Питання:

- Як оцінити ефективність поточної кредитної політики?
- Які фактори потрібно враховувати при встановленні кредитних умов?

3.4. Неefективне використання активів. Ситуація: Фабрика має обладнання, яке працює лише на 50% потужності.

Питання:

- Які показники ефективності активів слід проаналізувати?
- Які рішення можуть підвищити оборотність та продуктивність активів?

3.5. Планування оборотних активів. Ситуація: Підприємство планує новий проект, але не визначило потребу у матеріалах, грошових коштах і дебіторській заборгованості.

Питання:

- Як розрахувати потребу в операційних активах?
- Які етапи управління оборотними активами слід застосувати?

3.6. Фінансування запасів. Ситуація: Підприємство хоче закупити додаткові запаси для пікового сезону, але власних коштів недостатньо.

Питання:

- Які джерела фінансування оборотних активів можна використовувати?
- Як оптимізувати структуру фінансування запасів?

3.7. Падіння оборотності. Ситуація: За останні три місяці оборотність активів підприємства значно знизилася.

Питання:

- Які фактори могли вплинути на падіння оборотності?
- Які заходи щодо підвищення ефективності можна запропонувати?

3.8. Управління грошовими потоками. Ситуація: Компанія отримує великі надходження від продажів на початку місяця, а витрати – наприкінці.

Питання:

- Як планування залишку грошових коштів допомагає уникнути дефіциту?
- Які інструменти короткострокового фінансування грошових активів можна застосувати?

3.9. Проблеми дебіторської заборгованості. Ситуація: Частина клієнтів затримує платежі понад термін, що створює проблеми для фінансування оборотних активів.

Питання:

- Як можна скоротити терміни погашення дебіторської заборгованості?
- Які системи контролю за рухом дебіторки ефективні?

3.10. Планування операційних активів на етапі розвитку. Ситуація: Стартап відкриває виробництво електроніки, потреба в запасах та грошових коштах ще не визначена.

Питання:

- Які етапи формування активів важливі на початковому етапі розвитку підприємства?
- Як оцінити оптимальний обсяг операційних активів для запуску виробництва?

4. Розгляньте наведені запитання, сформулюйте власну позицію та обґрунтуйте її під час дискусії.

4.1. Баланс між ліквідністю та рентабельністю. Як підприємство може знайти оптимальний баланс між підтримкою достатньої ліквідності (грошових коштів та запасів) і прагненням до високої рентабельності активів?

4. 2. Політика формування оборотних активів. Чи варто підприємству підтримувати великі запаси «про всяк випадок», або краще застосовувати принцип мінімальних запасів (JIT)? Які ризики та переваги кожного підходу?

4.3. Кредитна політика і ризики. Як жорстка або ліберальна кредитна політика впливає на обсяги дебіторської заборгованості та фінансову стабільність підприємства?

4.4. Оптимізація запасів. Які методи оптимізації запасів (ABC, EOQ, JIT) найбільш ефективні для малого та великого підприємства і чому?

4.5. Вплив фінансового циклу на активи. Як довжина фінансового циклу підприємства впливає на потребу в оборотних активах та грошових коштах?

4.6. Ефективність використання активів. Які фактори мають найбільший вплив на продуктивність та оборотність активів: внутрішні (управлінські рішення, технології) чи зовнішні (ринковий попит, конкуренція)?

4.7. Фінансування оборотних активів. Чи доцільніше використовувати власні кошти чи позикові ресурси для фінансування оборотних активів? Які критерії вибору джерел фінансування?

4.8. Контроль за дебіторською заборгованістю. Які системи контролю дебіторської заборгованості є найбільш ефективними: регулярний моніторинг, автоматизовані нагадування чи жорсткі санкції?

4.9. Впровадження цифрових систем управління активами. Як цифрові технології (ERP, автоматизований облік запасів, онлайн-контроль грошових потоків) змінюють підходи до управління активами підприємства?

4.10. Розвиток підприємства та активи. Як потреба у формуванні операційних активів змінюється на різних етапах розвитку підприємства (стартап, зростання, стабільний етап, масштабування)?

5. Розв'яжіть кросворд, вписавши правильні відповіді на запропоновані запитання.

По горизонталі:

2. Активи, які швидко перетворюються на гроші.
4. За цією заборгованістю підприємство очікує надходження грошей від клієнтів.
5. Активи, що включають касу та залишки на рахунках.
7. Тип капіталу, що визначається як різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями.
9. Метод оптимізації запасів, розрахунок оптимальної кількості замовлення.

По вертикалі:

1. Ресурси, що контролює підприємство і що приносять економічну вигоду.
2. Матеріали, напівфабрикати та готова продукція на підприємстві.
3. Показник, який характеризує прибуток на вкладені активи.
4. Політика підприємства щодо умов надання товарного або споживчого кредиту.
5. Фінансова звітність, яка показує джерела і використання активів підприємства.

Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємства

Тема 5. Управління капіталом підприємств

1. Встановіть відповідність між поняттям (№) і його визначенням (Літера)

1.1. Поняття

1. Управління капіталом підприємства
2. Фінансовий леверидж

3. Власні фінансові ресурси
4. Операційний леверидж
5. Дивідендна політика

Визначення)

- A. Використання боргового капіталу для підвищення прибутковості підприємства
- B. Процес управління формуванням та ефективним використанням капіталу підприємства
- C. Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку для формування прибутку
- D. Політика підприємства щодо виплати частини прибутку акціонерам
- E. Кошти підприємства, що формуються за рахунок власного капіталу

1.2. Поняття

1. Амортизаційна політика
2. Емісія акцій
3. Позикові фінансові ресурси
4. Банківський кредит
5. Фінансовий лізинг

Визначення

- A. Придбання активів підприємства через лізингову компанію з подальшою оплатою
- B. Політика підприємства щодо нарахування і використання амортизаційних відрахувань
- C. Залучення коштів підприємством від сторонніх кредиторів
- D. Випуск нових акцій та їх розміщення серед інвесторів
- E. Кошти, що надаються банком на певних умовах для фінансування діяльності

1.3. Поняття

1. Операційний прибуток
2. Визначення потреби у власних ресурсах

3. Андеррайтинг акцій
4. Розрахунок середнього періоду товарного кредиту
5. Контроль за банківським кредитом

Визначення

- A. Встановлення та перевірка умов використання банківського кредиту
- B. Організація розміщення акцій через фінансового посередника
- C. Прибуток, отриманий від операційної діяльності підприємства
- D. Процес визначення обсягу власних фінансових ресурсів, необхідних підприємству
- E. Визначення тривалості використання товарного кредиту

1.4. Поняття

1. Облігаційна позика
2. Фактори вибору дивідендної політики
3. Методи формування власних ресурсів
4. Ефективність амортизаційної політики
5. Управління структурою капіталу

Визначення

- A. Випуск облігацій для залучення позикового капіталу
- B. Аналіз та оцінка способів формування власного капіталу
- C. Оцінка впливу амортизації на фінансовий результат підприємства
- D. Визначення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу
- E. Показники, що впливають на рішення щодо виплати дивідендів

1.5. Поняття

1. Методи визначення потреби в позикових коштах
2. Оптимізація товарного кредиту
3. Визначення обсягу емісії акцій
4. Фінансовий механізм формування прибутку
5. Вибір виду фінансового лізингу

Визначення

- A. Розрахунок кількості і типів акцій для розміщення
- B. Встановлення ефективних умов залучення товарного кредиту
- C. Розрахунок необхідної суми позикових коштів для діяльності підприємства
- D. Використання системи «витрати–обсяг реалізації–прибуток»
- E. Вибір лізингу за терміном, видом та умовами платежу

2. Прочитайте кожне твердження та оцініть його. Якщо ви вважаєте, що воно правильне – оберіть «Так», якщо неправильне – «Ні».

2.1. Управління капіталом підприємства включає тільки залучення позикових коштів. **Так/ Ні**

2.2. Фінансовий леверидж дозволяє підвищити прибутковість підприємства за рахунок використання боргового капіталу. **Так/ Ні**

2.3. Власні фінансові ресурси формуються виключно через банківські кредити. **Так/ Ні**

2.4. Операційний леверидж оцінює вплив зміни витрат і обсягу реалізації на прибуток підприємства. **Так/ Ні**

2.5. Дивідендна політика визначає, яку частину прибутку підприємство направляє на виплату акціонерам. **Так/ Ні**

2.6. Амортизаційна політика підприємства не впливає на фінансовий результат діяльності. **Так/ Ні**

2.7. Управління емісією акцій включає визначення обсягу, номіналу і форм розміщення акцій. **Так/ Ні**

2.8. Позикові фінансові ресурси підприємства формуються лише через облігаційні позики. **Так/ Ні**

2.9. Банківський кредит завжди надається без оцінки цілей його використання. **Так/ Ні**

2.10. Управління товарним кредитом передбачає оптимізацію умов залучення і контроль своєчасних розрахунків. **Так/ Ні**

3. Кейси

Кейс 3.1 – Оптимізація структури капіталу

Ситуація: Підприємство «Альфа» має 60% власного капіталу та 40% позикових коштів. Керівництво розглядає можливість залучення додаткового

кредиту для розширення виробництва.

Запитання:

- Як це вплине на фінансовий леверидж підприємства?
- Які ризики і переваги збільшення частки боргового капіталу?

Кейс 3.2 – Управління власними фінансовими ресурсами

Ситуація: Підприємство «Бета» отримало прибуток 2 млн грн. Керівництво планує частину прибутку направити на розвиток, а частину – на дивіденди.

Запитання:

- Як визначити оптимальну суму, що залишається у підприємстві?
- Які методи аналізу власних фінансових ресурсів можна застосувати?

Кейс 3.3. – Операційний леверидж

Ситуація: «Гамма» виробляє продукцію з високою часткою постійних витрат. За прогнозами, продаж зросте на 10%.

Запитання:

- Як це вплине на операційний прибуток?
- Які дії слід зробити, щоб максимально використати операційний леверидж?

Кейс 3.4 – Дивідендна політика

Ситуація: Підприємство «Дельта» має стабільний прибуток, але планує великі інвестиції наступного року.

Запитання:

- Який тип дивідендної політики найоптимальніший?
- Які фактори потрібно врахувати при виборі політики?

Кейс 3.5 – Амортизаційна політика

Ситуація: «Епсилон» планує придбати нове обладнання і обирає між прискореною та рівномірною амортизацією.

Запитання:

- Як вибір амортизаційної політики вплине на податки та прибуток?
- Які фактори слід врахувати при прийнятті рішення?

Кейс 3.6 – Емісія акцій

Ситуація: Підприємство «Зета» хоче залучити інвестиції через додаткову емісію акцій.

Запитання:

- Як визначити обсяг та номінал акцій?
- Які методи андеррайтингу можна використати для ефективного розміщення?

Кейс 3.7 – Позикові фінансові ресурси

Ситуація: «Іота» планує залучити кредит для купівлі нового обладнання, але має обмежений власний капітал.

Запитання:

- Як розрахувати потребу у позикових коштах?
- Які показники допоможуть оцінити ефективність залучення кредиту?

Кейс 3.8 – Банківський кредит

Ситуація: «Каппа» отримала пропозицію банку надати кредит на 5 млн грн з різними умовами погашення.

Запитання:

- Як обрати оптимальні умови кредиту?
- Які механізми контролю за використанням кредиту слід запровадити?

Кейс 3.9 – Фінансовий лізинг

Ситуація: Підприємство «Лямбда» розглядає фінансовий лізинг для придбання транспортних засобів.

Запитання:

- Які фактори впливають на вибір виду лізингу?
- Як оцінити ефективність лізингової операції?

Кейс 3.10 – Товарний кредит

Ситуація: «Мю» постачає продукцію крупному ритейлеру з умовою 60 днів оплати.

Запитання:

- Як розрахувати середній період використання товарного кредиту?

- Які заходи допоможуть оптимізувати умови та забезпечити своєчасні розрахунки?

4. Ознайомтеся із запитаннями, підготуйте відповіді та візьміть активну участь у колективному обговоренні, аргументуючи свою точку зору.

4.1. Яка структура капіталу є оптимальною для малого підприємства: переважно власний капітал чи позиковий? Чому?

4.2. Чи завжди використання фінансового левериджу підвищує прибутковість підприємства, чи є ситуації, коли це небезпечно?

4.3. Як підприємство повинно балансувати між виплатою дивідендів і реінвестуванням прибутку для розвитку?

4.4. В яких випадках прискорена амортизація вигідніша за рівномірну і як це впливає на податки та грошові потоки?

4.5. Які фактори впливають на вибір джерел фінансування: емісія акцій, банківський кредит, облігаційна позика або лізинг?

4.6. Чи повинна дивідендна політика враховувати очікування акціонерів або інтереси самого підприємства у розвитку?

4.7. Які ризики та переваги залучення банківського кредиту для підприємства з нестабільним прибутком?

4.8. У яких випадках фінансовий лізинг є кращим рішенням для підприємства, ніж пряма купівля обладнання?

4.9. Як управління товарним кредитом впливає на ліквідність підприємства та взаємовідносини з постачальниками?

4.10. Чи доцільно для підприємства збільшувати частку позикового капіталу у кризові періоди? Які стратегії зменшення ризиків можна застосувати?

Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств

1. Тести на співпадіння

Тест 1.1

A – поняття

1. Реальні інвестиції
2. Фінансові інвестиції
3. Інвестиційна політика

4. Вартість інвестиційного проекту

Б – визначення

- A. Вибір напрямків та пріоритетів інвестування підприємства
- B. Вкладення у матеріальні активи для отримання прибутку
- C. Вкладення у цінні папери або фінансові інструменти
- D. Кількісна оцінка витрат на реалізацію інвестиційного проекту

Тест 1.2

A – поняття

- 1. Інвестиційна діяльність
- 2. Програма реальних інвестицій
- 3. Фінансовий інструмент
- 4. Портфель фінансових інвестицій

Б – визначення

- A. Комплекс реальних проектів підприємства на певний період
- B. Діяльність, спрямована на вкладення капіталу з метою прибутку
- C. Сукупність цінних паперів та інших фінансових активів підприємства
- D. Засіб вкладення коштів, наприклад акції або облігації

Тест 1.3

A – поняття

- 1. Показники ефективності інвестицій
- 2. Види реальних інвестицій
- 3. Методи оцінки інвестиційних проектів
- 4. Завдання управління інвестиціями

Б – визначення

- A. Визначення економічної доцільності проекту та ризиків
- B. Капітальні, інноваційні, структурні вкладення
- C. Отримання максимальної віддачі від вкладеного капіталу
- D. Чистий приведений дохід, внутрішня норма рентабельності

Тест 1.4

A – поняття

1. Чиста приведена вартість (NPV)
2. Внутрішня норма рентабельності (IRR)
3. Дисконтований термін окупності (DPP)
4. Інвестиційний ризик

Б – визначення

- A. Очікувана прибутковість інвестиційного проєкту, при якій $NPV = 0$
- B. Можливість втрати інвестованого капіталу або недоотримання прибутку
- C. Сумарна вартість майбутніх грошових потоків проєкту з урахуванням дисконту
- D. Час, за який дисконтовані грошові потоки покривають початкові інвестиції

Тест 1.5

A – поняття

1. Інвестиційна привабливість підприємства
2. Диверсифікація портфеля
3. Фондовий ринок
4. Рентабельність інвестицій

Б – визначення

- A. Зниження ризику за рахунок розподілу коштів між різними активами
- B. Співвідношення отриманого прибутку до вкладених коштів
- C. Можливість підприємства залучати інвесторів завдяки стабільності та перспективам
- D. Ринок, на якому обертаються цінні папери та інші фінансові інструменти

Тест 1.6

A – поняття

1. Реальні інвестиційні проєкти
2. Фінансові інвестиційні проєкти
3. Основні форми фінансових інвестицій
4. Методи аналізу інвестиційної діяльності

Б – визначення

- A. Вкладення коштів у розвиток виробництва або купівлю основних фондів

- В. Вкладення коштів у цінні папери, депозити, облігації
- С. Різноманітні способи оцінки ефективності інвестицій: аналітичні, фінансові, порівняльні
- Д. Акції, облігації, банківські депозити

Тест 1.7

А – поняття

1. Стратегічні інвестиції
2. Поточні інвестиції
3. Інноваційні інвестиції
4. Інвестиційна програма

Б – визначення

- А. Вкладення у розробку та впровадження нових технологій і продуктів
- В. Вкладення у довгострокові проекти розвитку підприємства
- С. Короткострокові вкладення для підтримки операційної діяльності
- Д. План заходів підприємства з реалізації інвестиційних проектів

Тест 1.8

А – поняття

1. Портфельна теорія
2. Інвестиційний цикл
3. Капіталовкладення
4. Фінансові активи

Б – визначення

- А. Процес планування, здійснення та контролю інвестицій
- В. Теорія оптимізації співвідношення ризику та доходності в портфелі
- С. Ресурси, вкладені у виробничі або нематеріальні активи
- Д. Цінні папери, депозити, облігації

Тест 1.9

А – поняття

1. Дисконтована грошова вартість
2. Коефіцієнт рентабельності інвестицій

3. Фінансова ліквідність
4. Інвестиційний портфель

Б – визначення

- A. Співвідношення прибутку до вкладених інвестицій
- B. Поточна здатність фінансових активів бути швидко реалізованими у готівку
- C. Сумарна вартість майбутніх доходів з урахуванням дисконту
- D. Сукупність фінансових активів підприємства, об'єднаних для досягнення цільової доходності

Тест 1.10

A – поняття

1. Внутрішня норма прибутковості
2. Чистий приведений дохід
3. Дисконтований термін окупності
4. Інвестиційна політика

Б – визначення

- A. Стратегічний документ, що визначає підходи до інвестування
- B. Показник, що враховує вартість грошей у часі для оцінки проєкту
- C. Процентна ставка, при якій $NPV = 0$
- D. Час, необхідний для відшкодування початкових вкладень з урахуванням дисконту

2. Проаналізуйте кожне твердження та визначте його істинність: позначте «Так» у разі правильності твердження та «Ні» – у разі його хибності.

2.1. Реальні інвестиції включають вкладення підприємства у виробничі основні фонди та обладнання. **Так/Ні**

2.2. Фінансові інвестиції завжди передбачають купівлю нерухомості для бізнесу. **Так/Ні**

2.3. Інвестиційна політика підприємства визначає напрямки та пріоритети інвестування. **Так/Ні**

2.4. Чиста приведена вартість (NPV) інвестиційного проєкту не враховує час, в який будуть отримані доходи. **Так/Ні**

2.5. Диверсифікація портфеля фінансових інвестицій спрямована на зниження інвестиційного ризику. **Так/Ні**

2.6. Інвестиційна діяльність підприємства включає лише придбання акцій і облігацій. **Так/Ні**

2.7. Внутрішня норма рентабельності (IRR) показує максимальну ставку дисконту, при якій NPV інвестиційного проєкту дорівнює нулю. **Так/Ні**

2.8. Програма реальних інвестицій підприємства – це перелік короткострокових фінансових вкладень. **Так/Ні**

2.9. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів включає показники чистого доходу, внутрішньої норми рентабельності та терміну окупності. **Так/Ні**

2.10. Створення портфеля фінансових інвестицій за сучасною портфельною теорією передбачає врахування співвідношення ризику та очікуваної доходності. **Так/Ні**

3. Кейси

Кейс 3.1. Вибір реального інвестиційного проєкту

Підприємство планує придбати нове виробниче обладнання або модернізувати існуючий цех.

Завдання:

- Оцінити переваги та ризики кожного варіанту
- Які показники ефективності (NPV, IRR, термін окупності) потрібно розрахувати?

Кейс 3.2. Розробка інвестиційної політики

Компанія розширює свій бізнес і хоче визначити пріоритетні напрямки для інвестицій у наступні 5 років.

Завдання:

- Скласти ключові цілі інвестиційної політики
- Які критерії використовувати для пріоритизації проєктів?

Кейс 3.3. Аналіз фінансових інвестицій

Підприємство планує купівлю облігацій та акцій різних компаній.

Завдання:

- Оцінити ризик та очікувану доходність кожного інструменту
- Скласти приклад диверсифікованого портфеля

Кейс 3.4. Оцінка ефективності інвестиційного проєкту

Підприємство розглядає будівництво нового складу. Відомі очікувані грошові потоки і початкові інвестиції.

Завдання:

- Розрахувати NPV, IRR та термін окупності
- Визначити, чи доцільно реалізовувати проєкт

Кейс 3.5. Управління реальними інвестиціями

Компанія має обмежений капітал для вкладень у нове обладнання, навчання персоналу та маркетингову кампанію.

Завдання:

- Визначити, які інвестиції мають найвищу пріоритетність
- Обґрунтувати рішення з точки зору ефективності та ризику

Кейс 3.6. Вибір фінансового інструменту

Підприємство має 1 млн грн і розглядає: банківський депозит, облігації або купівлю акцій.

Завдання:

- Оцінити очікувану доходність та ризик кожного варіанту
- Обрати оптимальний варіант з точки зору ліквідності та прибутковості

Кейс 3.7. Формування портфеля фінансових інвестицій

Компанія хоче створити портфель із акцій, облігацій і короткострокових депозитів.

Завдання:

- Розподілити кошти між активами з урахуванням ризику та доходності
- Пояснити вибір з позиції сучасної портфельної теорії

Кейс 3.8. Реалізація інноваційного проєкту

Підприємство планує розробку нового продукту, але проєкт дорогий і ризиковий.

Завдання:

- Визначити основні ризики та способи їх мінімізації
- Підготувати коротку фінансову оцінку проєкту

Кейс 3.9. Інвестиційна програма підприємства

Підприємство розробляє програму інвестицій на рік: модернізація обладнання, маркетинг, навчання персоналу.

Завдання:

- Розподілити бюджет між напрямками
- Визначити очікувану ефективність кожного виду інвестицій

Кейс 3.10. Вплив ризику на інвестиційні рішення

Компанія планує інвестувати у виробництво нового продукту та купівлю акцій високоризикової компанії.

Завдання:

- Проаналізувати, як ризик впливає на рішення інвестора
- Визначити, який варіант краще підходить для консервативної стратегії

4. Дайте розгорнуті відповіді на запропоновані запитання та візьміть участь у їх обговоренні.

4.1. Чи завжди реальні інвестиції вигідніші за фінансові? Які фактори визначають вибір між ними?

4.2. Як підприємство повинно балансувати між ризиком та доходністю при формуванні портфеля фінансових інвестицій?

4.3. Чи доцільно інвестувати у високоризикові проєкти, якщо підприємство має обмежений капітал?

4.4. Які критерії є пріоритетними при розробці інвестиційної політики підприємства: прибутковість, стратегічна цінність чи ліквідність?

4.5. Чи можуть інвестиції у навчання персоналу і розвиток компетенцій бути ефективними інвестиційними проєктами?

4.6. Як сучасна портфельна теорія допомагає у прийнятті інвестиційних рішень? Чи є обмеження у її застосуванні?

4.7. Що більш доцільно для стартапу: вкладення у реальні активи чи фінансові інструменти? Чому?

4.8. Чи повинна інвестиційна стратегія підприємства змінюватися під час економічної нестабільності? Яким чином?

4.9. Як оцінювати ефективність інвестиційних проєктів, якщо ринок або технології швидко змінюються?

4.10. Чи може диверсифікація портфеля повністю усунути ризики інвестування, або завжди залишається частина невизначеності?

Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств

1. Тести на співпадіння. Встановіть відповідність між поняттям (№) і його визначенням (Літера)

1.1.

1. Грошові потоки | а. Поступлення та витрати коштів підприємства
2. Операційна діяльність | б. Купівля або продаж основних засобів
3. Інвестиційна діяльність | с. Основна виробнича та торговельна діяльність
4. Фінансова діяльність | д. Залучення або погашення кредитів, виплата дивідендів

1.2.

1. Завдання управління грошовими потоками | а. Забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства
2. Методи ідентифікації грошових потоків | б. Класифікація надходжень і витрат за видами діяльності
3. Показники аналізу грошових потоків | с. Поточний, чистий та інвестиційний грошовий потік
4. Політика управління грошовими потоками | д. Стратегія використання коштів для оптимізації

1.3.

1. Оптимізація грошових потоків | а. Збалансування обсягів надходжень та витрат
2. Синхронізація грошових потоків | б. Узгодження термінів надходження та витрат
3. Дефіцитний грошовий потік | с. Коли витрати перевищують надходження

4. Надлишковий грошовий потік | d. Коли надходження перевищують витрати
1.4.

1. Планування грошових потоків | а. Визначення обсягів та структури надходжень і витрат

2. Методи планування | б. Прогнозування надходжень та платежів за напрямками діяльності

3. Платіжний календар | с. Графік руху грошових коштів підприємства

4. Види планування | d. Короткострокове, середньострокове, довгострокове

1.5.

1. Методи ідентифікації обсягу грошових потоків | а. Аналіз касових документів та виписок

2. Показники ефективності грошових потоків | б. Чистий рух грошових коштів, коефіцієнт покриття

3. Політика управління | с. Консервативна, помірна, агресивна

4. Напрями оптимізації | d. Збалансування, синхронізація

1.6.

1. Грошові потоки від операційної діяльності | а. Продаж продукції, оплата постачальникам

2. Грошові потоки від інвестиційної діяльності | б. Купівля обладнання, продаж цінних паперів

3. Грошові потоки від фінансової діяльності | с. Отримання кредитів, виплата дивідендів

4. Чистий грошовий потік | d. Різниця між надходженнями та витратами

1.7.

1. План надходження і витрачання коштів | а. Прогноз надходжень і витрат за період

2. Короткострокове планування | б. На 1–12 місяців

3. Середньострокове планування | с. На 1–3 роки

4. Довгострокове планування | d. На понад 3 роки

1.8.

1. Принцип управління грошовими потоками | а. Підтримання ліквідності
  2. Ціль оптимізації грошових потоків | б. Зменшення фінансових ризиків
  3. Політика консервативного типу | с. Мінімізація ризику, обмеження інвестицій
  4. Політика агресивного типу | d. Максимізація доходу за більший ризик
- 1.9.

1. Платіжний календар | а. Інструмент контролю за своєчасністю платежів
2. Методи планування надходжень | б. Аналіз дебіторської заборгованості
3. Методи планування витрат | с. Розрахунок необхідних платежів і графік їх здійснення
4. Види грошових потоків | d. Операційні, інвестиційні, фінансові

1.10.

1. Збалансування грошових потоків | а. Узгодження надходжень і витрат за обсягом
2. Синхронізація окремих потоків | б. Узгодження у часі надходжень і витрат
3. Дефіцит грошових потоків | с. Не вистачає коштів на поточні потреби
4. Надлишок грошових потоків | d. Є вільні кошти для інвестицій

2. Прочитайте кожне твердження та оцініть його. Якщо ви вважаєте, що воно правильне – оберіть «Так», якщо неправильне – «Ні».

2.1. Грошові потоки включають операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. **Так/Ні**

2.2. Дефіцитний грошовий потік означає, що надходження перевищують витрати. **Так/Ні**

2.3. Політика управління грошовими потоками може бути консервативною, помірною або агресивною. **Так/Ні**

2.4. Надлишковий грошовий потік завжди свідчить про проблеми підприємства. **Так/Ні**

2.5. Планування грошових потоків передбачає визначення обсягів і структури надходжень та витрат. **Так/Ні**

2.6. Синхронізація грошових потоків не впливає на ліквідність підприємства.

Так/Ні

2.7. Короткострокове планування охоплює період 1–12 місяців. **Так/Ні**

2.8. Довгострокове планування зазвичай передбачає період менше року.

Так/Ні

2.9. Основна мета оптимізації грошових потоків – зменшення ризику дефіциту і ефективне використання коштів. **Так/Ні**

2.10. Платіжний календар – це прогноз надходжень, який не враховує витрати підприємства. **Так/Ні**

3. Проаналізуйте подані запитання та підготуйте аргументовані відповіді для подальшого обговорення в аудиторії.

3.1. Пріоритети управління грошовими потоками

Які пріоритети має ставити підприємство: максимізація прибутку чи забезпечення ліквідності? Чи можна поєднати ці цілі?

3.2. Політика управління

Яка політика грошових потоків (консервативна, помірна, агресивна) є оптимальною для стартапу в умовах нестабільного ринку? Обґрунтуйте відповідь.

3.3. Дефіцит проти надлишку

Що небезпечніше для підприємства: дефіцитний грошовий потік чи надлишковий? Які стратегії управління у кожному випадку?

3.4. Синхронізація потоків

Як синхронізація надходжень і витрат може впливати на фінансову стійкість підприємства? Наведіть приклади практичних рішень.

3.5. Інвестиційні рішення

Як інвестиційна діяльність впливає на грошові потоки підприємства? Коли вкладення в нове обладнання чи технології можуть призвести до дефіциту коштів?

3.6. Планування та платіжні календарі

Чи завжди платіжний календар допомагає уникнути дефіциту коштів? Які обмеження та ризики існують при його використанні?

3.7. Методи оптимізації

Які методи оптимізації грошових потоків є найбільш ефективними у короткостроковій та довгостроковій перспективі? Наведіть приклади.

3.8. Вплив ринку

Як зміни в зовнішньому середовищі (падіння попиту, зміна цін, затримки платежів) впливають на управління грошовими потоками?

3.9. Фінансування дефіциту

Коли доцільно залучати кредитні кошти для покриття дефіциту, а коли краще обмежити витрати чи шукати інші джерела?

3.10. Баланс ризику та доходу

Як підприємство може збалансувати ризик та дохід при управлінні грошовими потоками? Чи доцільно йти на високий ризик для потенційного зростання прибутку?

3.11. Цифровізація грошових потоків

Як цифрові системи управління (ERP, онлайн-банкінг) змінюють підходи до контролю над грошовими потоками?

3.12. Використання фінтех-рішень

Чи доцільно підприємствам використовувати фінтех-сервіси для прискорення надходжень і управління платежами?

3.13. Грошові потоки і онлайн-продажі

Як зростання e-commerce впливає на управління грошовими потоками?

3.14. Криптовалюта та цифрові активи

Чи варто підприємствам включати криптовалюту у грошові потоки?

3.15. Грошові потоки під час глобальних криз

Як пандемії або війни впливають на управління потоками коштів?

3.16. Автоматичне планування і AI

Чи доцільно використовувати штучний інтелект для прогнозування грошових потоків?

3.17. Зелена економіка та інвестиції

Як екологічні проекти та ESG-інвестиції впливають на планування грошових потоків?

3.18. Віддалена робота та витрати

Як перехід на віддалену роботу змінює управління операційними грошовими потоками?

3.19. Мікроплатежі і підписки

Як бізнес-моделі на основі підписок впливають на управління грошовими потоками?

3.20. Глобальна інтеграція та мультивалютні потоки

Як робота з клієнтами та постачальниками за кордоном у різних валютах впливає на грошові потоки?

Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств

1. Встановіть відповідність між терміном і його визначенням

1.1.

Термін	Визначення
1. Фінансовий ризик	А. Можливість втрат фінансових ресурсів підприємства у разі настання небажаної події
2. Несистематичний ризик	В. Ризик, характерний для окремої компанії або галузі, який можна диверсифікувати
3. Систематичний ризик	С. Ризик, що впливає на весь ринок і не може бути усунутий диверсифікацією
4. Політика управління ризиками	Д. Сукупність правил і методів, що визначають дії підприємства щодо ризиків

1.2.

Термін	Визначення
1. Ідентифікація ризиків	А. Виявлення всіх можливих фінансових ризиків підприємства
2. Первісна оцінка ризиків	В. Попереднє визначення рівня ймовірності настання ризикових подій
3. Оцінка втрат	С. Визначення потенційного розміру фінансових збитків у разі реалізації ризику
4. Формування портфеля ризиків	Д. Систематизація і групування ризиків за видами і рівнем загрози

1.3.

Термін	Визначення
1. Матриця рішень	А. Таблиця, що відображає альтернативи рішень і можливі наслідки
2. Умови ризику	В. Ситуація, коли ймовірність настання події відома або може бути оцінена
3. Умови невизначеності	С. Ситуація, коли ймовірність подій невідома або оцінити її неможливо
4. Функція корисності Неймана-Монгерштерна	Д. Метод оцінки управлінських рішень з урахуванням ступеня ризику

1.4.

Термін	Визначення
1. Критерій Вальда	А. Метод прийняття рішень в умовах невизначеності, орієнтований на найгірший результат
2. Критерій Гурвіца	В. Компромісний метод між оптимістичним і песимістичним підходом
3. Критерій Севіджа	С. Метод мінімізації можливих втрат від прийнятого рішення
4. Лімітування ризику	Д. Встановлення меж і норм фінансових операцій для контролю ризику

1.5.

Термін	Визначення
1. Хеджування	А. Використання фінансових інструментів для мінімізації ризику втрат
2. Диверсифікація	В. Розподіл активів або операцій для зниження загального рівня ризику
3. Внутрішнє страхування	С. Резервування власних ресурсів на випадок реалізації ризику
4. Зовнішнє страхування	Д. Передача ризику сторонній страховій компанії

1.6.

Термін	Визначення
1. Критерії передачі ризику	А. Показники, за якими визначається доцільність страхування ризику
2. Розподіл ризику серед партнерів	В. Метод зменшення впливу ризику через спільні фінансові операції
3. Методи запобігання ризиків	С. Засоби, що дозволяють зменшити ймовірність настання негативних подій
4. Оцінка ефективності страхування	Д. Аналіз співвідношення витрат на страхування і потенційних втрат

1.7.

Термін	Визначення
1. Групування фінансових операцій	А. Класифікація операцій за зонами ризику за критерієм можливих втрат
2. Методи оцінки ймовірності ризику	В. Статистичні або експертні методи визначення ймовірності настання події
3. Оцінка можливостей зниження ризику	С. Аналіз шляхів та механізмів зменшення фінансових ризиків

4. Управлінське рішення в умовах ризику	D. Вибір оптимальної дії з урахуванням ймовірності настання негативного сценарію
---	--

1.8.

Термін	Визначення
1. Політика управління фінансовими ризиками	A. Стратегія і система правил щодо контролю та мінімізації ризиків
2. Структура фінансового портфеля ризиків	B. Сукупність систематичних і несистематичних ризиків підприємства
3. Система фінансових нормативів	C. Регулятивні показники, що обмежують концентрацію ризику
4. Умови застосування механізмів ризику	D. Ситуації та критерії, за яких використовуються ті чи інші методи контролю ризику

1.9.

Термін	Визначення
1. Фінансовий менеджмент	A. Управління фінансами підприємства з метою оптимізації ресурсів
2. Завдання управління ризиками	B. Ідентифікація, оцінка, контроль та мінімізація фінансових ризиків
3. Методи зниження ризику	C. Диверсифікація, хеджування, страхування, лімітування
4. Система управлінських рішень	D. Комплекс прийомів і процедур для прийняття рішень в умовах ризику

1.10.

Термін	Визначення
1. Внутрішні механізми нейтралізації ризику	A. Використання ресурсів підприємства для запобігання фінансовим втратам
2. Зовнішні механізми нейтралізації ризику	B. Передача частини ризиків страховим компаніям або партнерам
3. Фінансові нормативи	C. Показники, що встановлюють допустимий рівень ризику
4. Розподіл фінансових ризиків	D. Спільне виконання фінансових операцій для зниження ризикового навантаження

2. Визначте, чи є наведені твердження правильними. Оберіть відповідь «Так», якщо твердження є вірним, або «Ні», якщо воно є хибним.

2.1. Систематичний ризик можна усунути шляхом диверсифікації активів.

Так/Ні

2.2. Несистематичний ризик характерний для окремої компанії або галузі.

Так/Ні

2.3. Політика управління фінансовими ризиками визначає методи і правила контролю ризиків. **Так/Ні**

2.4. Хеджування використовується для збільшення фінансового ризику підприємства. **Так/Ні**

2.5. Диверсифікація фінансових операцій дозволяє зменшити загальний рівень ризику. **Так/Ні**

2.6. Матриця рішень застосовується лише в умовах повної визначеності. **Так/Ні**

2.7. Внутрішнє страхування передбачає резервування власних коштів для покриття можливих втрат. **Так/Ні**

2.8. Зовнішнє страхування передбачає передачу фінансових ризиків сторонній страховій компанії. **Так/Ні**

2.9. Критерій Вальда орієнтований на максимізацію оптимістичного результату. **Так/Ні**

2.10. Лімітування ризику означає встановлення допустимих меж фінансових операцій для контролю ризиків. **Так/Ні**

3. Завдання.

Завдання 3.1 – Ідентифікація ризиків. Підприємство планує вийти на новий ринок. Складіть список можливих **систематичних і несистематичних фінансових ризиків**, що можуть виникнути. *Підказка:* врахуйте макроекономічні фактори, конкуренцію, валютні коливання та внутрішні проблеми компанії.

Завдання 3.2 – Оцінка ймовірності ризику. Компанія займається імпортом обладнання. Ризик затримки поставки оцінюється експертно як 30%, а можливі втрати – 500 тис. грн. Обчисліть **очікувані втрати** від цього ризику.

Завдання 3.3 – Матриця рішень. Підприємство може інвестувати в два проекти:

- Проект А: прибуток 200 тис. грн, ймовірність успіху 0,7
- Проект Б: прибуток 300 тис. грн, ймовірність успіху 0,5

Складіть **матрицю рішень і виберіть оптимальний проект** за методом очікуваної корисності.

Завдання 3.4 – Диверсифікація ризику. Підприємство має інвестиції в один вид активів. Розробіть **план диверсифікації**, який допоможе знизити загальний фінансовий ризик. *Підказка:* додайте різні активи або фінансові інструменти.

Завдання 3.5 – Хеджування валютного ризику. Компанія отримала контракт на експорт товару за 6 місяців на суму 1 млн доларів США. Валютний курс нестабільний. Складіть рекомендації щодо **хеджування валютного ризику**.

Завдання 3.6 – Лімітування концентрації ризику. Банк видав кредити трьом великим клієнтам на загальну суму 10 млн грн, причому 80% припадає на одного клієнта. Проаналізуйте **ризик концентрації** та запропонуйте заходи для його зниження.

Завдання 3.7 – Внутрішнє страхування. Підприємство хоче створити резервний фонд для покриття можливих втрат від неотриманих платежів клієнтів. Розрахуйте **розмір резерву**, якщо середні щомісячні втрати становлять 50 тис. грн, а ймовірність ризику – 20%.

Завдання 3.8 – Формування портфеля ризиків Компанія хоче скласти загальний портфель фінансових ризиків, включаючи систематичні і несистематичні ризики. Опишіть, які **категорії ризиків** доцільно включити, і запропонуйте методи їх мінімізації.

4. Дискусійні питання

4.1. Баланс ризику та прибутку

Чи завжди прагнення знизити фінансовий ризик призводить до зменшення прибутку? Наведіть приклади.

4.2. Систематичні vs несистематичні ризики

Чи доцільно підприємствам вкладати ресурси у боротьбу з систематичними ризиками, якщо їх неможливо повністю усунути?

4.3. Диверсифікація як інструмент зниження ризику

Які обмеження та ризики можуть виникнути при диверсифікації фінансових активів? Чи завжди вона ефективна?

4.4. Хеджування та страхування

У яких випадках вигідніше застосовувати хеджування, а в яких – зовнішнє страхування?

4.5. Вибір між внутрішнім і зовнішнім страхуванням

Які фактори впливають на рішення підприємства створювати внутрішні резерви або передавати ризики страховій компанії?

4.6. Прийняття рішень в умовах невизначеності

Які методи (Вальда, Гурвіца, Севіджа) є найбільш об'єктивними для ухвалення рішень, і чи можна довіряти лише їм?

4.7. Концентрація ризику

Чи завжди зменшення концентрації ризику у фінансових операціях є оптимальним для бізнесу, чи іноді концентровані інвестиції вигідніші?

4.8. Роль фінансової політики у кризові періоди

Як політика управління фінансовими ризиками може допомогти підприємству вижити під час економічної кризи?

4.9. Внутрішні механізми нейтралізації ризику

Чи завжди резервування коштів всередині підприємства є ефективним способом контролю ризику, чи воно може створювати додаткові проблеми?

4.10. Етика та ризик

Чи етично для підприємства брати високі фінансові ризики, якщо наслідки можуть торкнутися партнерів, клієнтів або співробітників?

5. Диктант з пропусками

- Фінансовий _____ – це можливість втрат фінансових ресурсів підприємства у разі настання небажаної події.
- Ризики поділяють на _____ та несистематичні.
- _____ ризик впливає на весь ринок і не може бути усунутий диверсифікацією.
- _____ ризик характерний для окремої компанії або галузі і може бути мінімізований.
- Політика управління фінансовими ризиками визначає _____ та методи контролю ризиків.

- Процес виявлення всіх можливих фінансових ризиків називають _____.
- Для оцінки можливих фінансових втрат застосовують методи _____ та експертні оцінки.
- Резервування коштів на випадок реалізації ризикових подій називають _____ страхуванням.
- Передача частини фінансових ризиків сторонній страховій компанії називається _____ страхуванням.
- Зниження загального рівня фінансових ризиків за допомогою розподілу активів або операцій – це _____.
- Метод прийняття рішень в умовах невизначеності, орієнтований на найгірший результат, називається критерієм _____.
- Використання фінансових інструментів для мінімізації ризику під час валютних операцій — це _____.

Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами

1. Тести на співпадіння

Тест 1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових криз

Лівий стовпець:

- A. Фінансова криза
- B. Ліквіднісна криза
- C. Солвенс-криза
- D. Кризові ситуації підприємства

Правий стовпець:

1. Недостатність активів для покриття короткострокових зобов'язань
2. Стан загального фінансового дисбалансу та загроза банкрутства
3. Неможливість виконати довгострокові зобов'язання
4. Виникає через порушення виробничих, ринкових або фінансових процесів

Тест 1.2. Сутність та завдання антикризового фінансового управління

Лівий стовпець:

- A. Антикризове фінансове управління
- B. Основне завдання

- C. Фінансова стабілізація
- D. Стратегічне планування

Правий стовпець:

1. Відновлення платоспроможності та фінансової стійкості
2. Управління підприємством для запобігання або мінімізації наслідків кризи
3. Забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді
4. Визначення напрямів розвитку та ресурсного забезпечення

Тест 1.3. Принципи антикризового управління

Лівий стовпець:

- A. Своєчасність
- B. Комплексність
- C. Економічна обґрунтованість
- D. Гнучкість

Правий стовпець:

1. Використання всіх можливих методів та інструментів
2. Прийняття рішень на основі точних фінансових розрахунків
3. Реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів
4. Швидке виявлення кризових явищ і їх усунення

Тест 1.4: Етапи антикризового фінансового управління

Лівий стовпець:

- A. Діагностика
- B. Фінансова стабілізація
- C. Реорганізація
- D. Контроль і аналіз

Правий стовпець:

1. Виявлення ознак фінансової кризи та загроз її поглиблення
2. Усунення неплатоспроможності та відновлення фінансової стійкості
3. Внесення змін до структури підприємства для забезпечення розвитку
4. Оцінка ефективності антикризових заходів

Тест 1.5. Діагностика фінансової кризи

Лівий стовпець:

- A. Експрес-діагностика
- B. Фундаментальна діагностика
- C. Показники ліквідності
- D. Показники фінансової стійкості

Правий стовпець:

- 1. Швидка оцінка фінансового стану на основі ключових коефіцієнтів
- 2. Детальний аналіз фінансового стану з використанням комплексних методів
- 3. Відображають здатність погасити короткострокові зобов'язання
- 4. Оцінюють здатність підприємства витримувати фінансові ризики

Тест 1.6. Фактори виникнення фінансової кризи

Лівий стовпець:

- A. Зовнішні фактори
- B. Внутрішні фактори
- C. Кредиторська заборгованість
- D. Неєфективне управління

Правий стовпець:

- 1. Недоліки організації внутрішніх процесів підприємства
- 2. Негативні зміни економічного, політичного або ринкового середовища
- 3. Надмірне накопичення боргових зобов'язань
- 4. Порушення фінансової дисципліни та планування

Тест 1.7. Внутрішні механізми фінансової стабілізації

Лівий стовпець:

- A. Оперативний механізм
- B. Тактичний механізм
- C. Стратегічний механізм
- D. Метод реструктуризації

Правий стовпець:

- 1. Усунення неплатоспроможності підприємства
- 2. Відновлення фінансової стійкості

3. Забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді
4. Зміни у структурі заборгованості та зобов'язань

Тест 1.8. Методи фінансової стабілізації

Лівий стовпець:

- A. Скорочення витрат
- B. Залучення додаткового капіталу
- C. Продаж непрофільних активів
- D. Реструктуризація боргів

Правий стовпець:

1. Зменшення виробничих і адміністративних витрат
2. Залучення інвестицій або кредитних ресурсів
3. Вивільнення коштів через продаж частини майна
4. Зміна умов зобов'язань перед кредиторами

Тест 1.9. Зовнішні механізми фінансової стабілізації

Лівий стовпець:

- A. Реструктуризація заборгованості
- B. Реорганізація підприємства
- C. Залучення державної підтримки
- D. Зміна зовнішньоекономічної політики

Правий стовпець:

1. Перегляд умов виплати боргів кредиторам
2. Зміни у формі власності або структурі підприємства
3. Отримання субсидій, грантів або пільгових кредитів
4. Вплив на зовнішні умови діяльності підприємства

Тест 1.10. Форми реорганізації підприємств

Лівий стовпець:

- A. Злиття
- B. Приєднання
- C. Поділ
- D. Ліквідація

Правий стовпець:

1. Два підприємства об'єднуються у нову юридичну особу
  2. Одне підприємство приєднується до іншого без створення нової юридичної особи
  3. Підприємство поділяється на декілька юридичних осіб
  4. Припинення діяльності та продаж активів
2. Оберіть «Так» або «Ні» для кожного твердження залежно від його правильності.
- 2.1. Фінансова криза підприємства може виникнути як через внутрішні, так і через зовнішні фактори. **Так/Ні**
  - 2.2. Солвенс-криза означає, що підприємство не може погасити свої короткострокові зобов'язання. **Так/Ні**
  - 2.3. Антикризове фінансове управління спрямоване на відновлення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. **Так/Ні**
  - 2.4. Експрес-діагностика фінансової кризи передбачає детальний багатоступеневий аналіз фінансового стану. **Так/Ні**
  - 2.5. Тактичний механізм фінансової стабілізації підприємства спрямований на усунення неплатоспроможності. **Так/Ні**
  - 2.6. Стратегічний механізм фінансової стабілізації орієнтований на довгострокову фінансову рівновагу. **Так/Ні**
  - 2.7. Реструктуризація заборгованості передбачає зміни у структурі та умовах погашення боргів підприємства. **Так/Ні**
  - 2.8. Продаж непрофільних активів є прикладом внутрішнього механізму фінансової стабілізації. **Так/Ні**
  - 2.9. Реорганізація підприємства завжди передбачає його ліквідацію. **Так/Ні**
  - 2.10. Внутрішні фактори фінансової кризи включають неправильне управління та неефективну організацію процесів. **Так/Ні**
3. **Практичні завдання / кейси**

3.1. Виявлення фінансової кризи. Підприємство «Альфа» за останні 6 місяців показало зростання короткострокових зобов'язань та падіння ліквідності.

- Завдання: Проведіть експрес-діагностику підприємства. Які ознаки свідчать про початок фінансової кризи?

3.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності. Підприємство має наступні показники:

- Поточні активи – 500 тис. грн
- Короткострокові зобов'язання – 700 тис. грн
- Виручка – 2 000 тис. грн
- Чистий прибуток – 100 тис. грн

Завдання: Розрахуйте коефіцієнт поточної ліквідності та оцініть, чи виникає ліквіднісна криза.

3.3. Діагностика фінансової стійкості. Підприємство «Бета» має активи 1 200 тис. грн, власний капітал 400 тис. грн, боргові зобов'язання 800 тис. грн.

Завдання: Визначте фінансову стійкість підприємства за показником «відношення власного капіталу до залучених коштів». Чи є ознаки солвенс-кризи?

3.4. Розробка оперативного механізму стабілізації. Підприємство зазнає тимчасової неплатоспроможності через затримки оплати від клієнтів.

Завдання: Запропонуйте три методи оперативного механізму фінансової стабілізації для усунення неплатоспроможності.

3.5. Тактичний механізм відновлення стійкості. Підприємство має проблеми з рентабельністю через високі витрати на виробництво.

Завдання: Розробіть план тактичних заходів для відновлення фінансової стійкості (скорочення витрат, оптимізація виробництва, залучення додаткових ресурсів).

3.6. Стратегічне фінансове планування. Підприємство планує розширення на нові ринки, але має обмежений власний капітал.

Завдання: Визначте стратегічні кроки для забезпечення довгострокової фінансової рівноваги (залучення інвестицій, реструктуризація боргів, оптимізація капіталу).

3.7. Реструктуризація заборгованості. Кредитори пропонують підприємству «Гамма» погасити борг у нових умовах: розстрочка на 12 місяців із зменшенням відсоткової ставки.

Завдання: Проаналізуйте, чи вигідна реструктуризація і як вона вплине на ліквідність та фінансову стійкість підприємства.

3.8. Кейс «реорганізація підприємства». Підприємство поділяється на два підрозділи: один збитковий, інший прибутковий.

Завдання: Оцініть фінансові наслідки поділу, визначте, яка стратегія стабілізації потрібна для кожного підрозділу.

3.9. Аналіз факторів кризи. Підприємство зазнало падіння продажів через посилення конкуренції та нестабільність валютного курсу.

Завдання: Розділіть фактори кризи на внутрішні та зовнішні та запропонуйте відповідні антикризові заходи.

3.10. Прийняття управлінського рішення на основі фінансових показників. Підприємство «Дельта» має:

- Поточний коефіцієнт ліквідності – 0,6
- Коефіцієнт автономії – 0,3
- Чистий прибуток зменшився на 40% за рік

Завдання: Визначте наявність фінансової кризи та запропонуйте три конкретні антикризові заходи (короткострокові та довгострокові).

4. Дискусійні запитання

4.1. Які чинники (внутрішні та зовнішні) найчастіше стають причиною фінансової кризи підприємства, і як їх можна передбачити заздалегідь?

4.2. Чи завжди антикризові заходи, спрямовані на скорочення витрат, є ефективними, чи вони можуть погіршити фінансовий стан підприємства?

4.3. Які переваги та ризики для підприємства містить реструктуризація боргів? Коли вона може бути шкідливою?

- 4.4. У чому полягає баланс між оперативними, тактичними та стратегічними механізмами фінансової стабілізації? Чи можна пріоритезувати один із них?
- 4.5. Як зовнішні економічні фактори (кризи на ринку, валютні коливання, конкуренція) впливають на ефективність внутрішніх антикризових заходів?
- 4.6. Чи доцільно для підприємства проводити експрес-діагностику та фундаментальну діагностику одночасно, чи варто обирати тільки один підхід?
- 4.7. Яка роль управлінського рішення та стратегічного планування у запобіганні фінансових криз?
- 4.8. Реорганізація підприємства (злиття, приєднання, поділ) часто використовується для антикризового управління. Які ризики можуть виникати при таких змінах?
- 4.9. Чи завжди залучення зовнішніх інвестицій є кращим способом фінансової стабілізації підприємства, чи є випадки, коли внутрішні механізми ефективніші?
- 4.10. Як підприємство може збалансувати короткострокові заходи з довгостроковими стратегіями для забезпечення стійкого розвитку під час кризи?

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Амортизаційна політика підприємства, її сутність та типи.
2. Визначення загального періоду формування фінансової стратегії підприємства.
3. Дивідендна політика підприємства, її сутність та типи.
4. Зміст основних фінансових планів підприємства.
5. Інвестиційна політика підприємства, її сутність та типи.
6. Концепція фінансового контролінгу, її зміст.
7. Мета та завдання фінансового менеджменту.
8. Методи визначення загальної потреби підприємства у власних фінансових ресурсах.
9. Методи визначення загальної потреби підприємства у позикових коштах.
10. Методологічні принципи розробки фінансової стратегії підприємства.
11. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового планування на підприємстві.
12. Місце фінансового менеджменту у загальній системі управління підприємством.
13. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів.
14. Основні види внутрішнього фінансового контролю.
15. Основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством.
16. Основні етапи процесу розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства.
17. Основні принципи фінансового менеджменту
18. Особливості формування фінансової політики на різних рівнях фінансової діяльності.
19. Показники і методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів.
20. Показники та методи аналізу формування власних фінансових ресурсів підприємства.
21. Політика управління грошовими потоками, її сутність та типи.

22. Політика управління фінансовими ризиками, її зміст та порядок розроблення.
23. Поняття оптимізації грошових потоків підприємства.
24. Поняття систем забезпечення фінансового менеджменту.
25. Поняття та роль фінансової стратегії у забезпеченні розвитку підприємства.
26. Поняття фінансового менеджменту підприємств.
27. Поняття фінансового середовища підприємства та основні завдання його дослідження.
28. Система організаційного забезпечення фінансового менеджменту.
29. Система функцій фінансового менеджменту.
30. Системи та методи фінансового аналізу.
31. Системи та методи фінансового планування, їх сутність та особливості.
32. Склад основних систем фінансового менеджменту, їх взаємозв'язок.
33. Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства.
34. Сутність та завдання управління інвестиціями підприємства.
35. Сутність та завдання управління капіталом підприємств.
36. Сутність та завдання управління фінансовими ризиками підприємства.
37. Сутність та задачі управління активами підприємства.
38. Управління емісією акцій, його сутність та послідовність здійснення.
39. Управління залученням банківського кредиту, його зміст та порядок здійснення.
40. Управління запасами підприємства, його зміст та послідовність здійснення.
41. Управління облігаційною позикою, його зміст та порядок здійснення.
42. Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства, його зміст та послідовність здійснення.
43. Управління реалізацією фінансової стратегії підприємства.
44. Управління фінансовим лізингом, його зміст і порядок здійснення.

45.Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання рівня опанування здобувачами вищої освіти матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі.

Здобувач може набрати за семестр 50 балів, з яких 40 балів – за теоретичне навчання та 10 балів – за індивідуальне завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену та вигляді тестів, за які здобувач може отримати 50 балів.

Орієнтовні критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти:

Бали за окремий вид навчальної діяльності за шкалою від 1 до 6	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5-6	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, якісно виконує творчі завдання з дотриманням чистоти та правильності виконання, вільно використовує наукову термінологію.
3-4	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, повно розкриває зміст теоретичних запитань, на достатньо високому рівні виконує творчі завдання з дотриманням чистоти та правильності виконання, вільно використовує наукову термінологію.
1-2	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки. На середньому рівні розкриває зміст теоретичних запитань та на виконує творчі завдання щодо дотримання чистоти та правильності виконання, недостатньо використовує наукову термінологію.

0	Оцінюється робота студента, який виконує творчі завдання на дуже низькому рівні (не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань).
---	---

Бали за окремий вид навчальної діяльності за шкалою від 1 до 10	Критерії оцінювання
9-10	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.
7-8	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань.
5-6	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань.
3-4	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань.
1-2	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання.

Загальні критерії оцінювання результатів поточного контролю з дисципліни:

45-50 балів	ЗВО виявив цілковите володіння навчальним матеріалом, вміє аргументовано його викладати під час усних опитувань та письмових
-------------	--

	відповідей. Усі виконані індивідуальні завдання продемонстрували здатність студента не тільки оперувати теоретичним матеріалом, але й застосовувати його на практиці, знаходити раціональні рішення проблемних ситуацій, його здатність до аналітичного та критичного мислення.
39-44 бали	ЗВО в цілому достатньо повно володіє навчальним матеріалом, здатний демонструвати знання теоретичних питань фінансового менеджменту. Водночас, під час усного та письмового викладення деяких питань студент допускає окремі неточності та незначні помилки. Виконані індивідуальні завдання показують, що студенту дещо не вистачає аргументованості при розв'язанні деяких проблемних ситуацій.
35-38 балів	ЗВО володіє навчальним матеріалом частково, демонструючи базові теоретичні знання. Усні та письмові питання розкрито частково, поверхово, недостатньо аргументовано. Реферат виконаний на достатньо низькому рівні; індивідуальне практичне завдання обґрунтовано.
0-34 бали	ЗВО не володіє або недостатньо володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту більшості теоретичних питань. Індивідуальні завдання не виконані.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену. Складання екзамену оцінюється в 50 балів. Кожен екзаменаційний білет складається з 25 тестових вправ однакового рівня складності, які передбачають чотири варіанти відповідей, кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи	Кількість годин денна/заочна	Обсяг кредитів	Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади фінансового менеджменту</i>			
Тема 1. Сутність, мета і функції фінансового менеджменту підприємств	12/12	0,4	6
лекційні	4/2	0,13/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	4/2	0,13/0,07	
самостійна робота	4/8	0,13/0,26	
Тема 2. Методологічні засади формування систем забезпечення фінансового менеджменту підприємств	12/12	0,4	6
лекційні	2/2	0,07/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	2/2	0,07/0,07	
самостійна робота	8/8	0,26/0,26	
Тема 3. Фінансова стратегія підприємства	12/12	0,4	6
лекційні	4/2	0,13/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	4/2	0,13/0,07	
самостійна робота	4/8	0,13/0,26	
Тема 4. Управління активами підприємств	12/12	0,4	5
лекційні	2/-	0,07/-	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	2/-	0,07/-	

самостійна робота	8/12	0,26/0,4	
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємства			
Тема 5. Управління капіталом підприємств	12/12	0,4	5
лекційні	4/-	0,13/-	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	4/-	0,13/-	
самостійна робота	4/12	0,13/0,4	
Тема 6. Основи управління інвестиціями підприємств	12/12	0,4	6
лекційні	4/2	0,13/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	4/2	0,13/0,07	
самостійна робота	4/8	0,13/0,26	
Тема 7. Управління грошовими потоками підприємств	12/12	0,4	6
лекційні	4/-	0,13/-	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	4/-	0,13/-	
самостійна робота	4/12	0,13/0,4	
Тема 8. Управління фінансовими ризиками підприємств	12/12	0,4	5
лекційні	2/2	0,07/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	2/2	0,07/0,07	
самостійна робота	8/8	0,26/0,26	
Тема 9. Основи антикризового фінансового управління підприємствами	12/12	0,4	5
лекційні	2/2	0,07/0,07	
практичні/семінарські/ лабораторні заняття	2/2	0,07/0,07	
самостійна робота	8/8	0,26/0,26	
Виконання індивідуального завдання	включено до СР	0,40	10
Підготовка і складання екзамену			50
Підсумок	120	4	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat> .

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут

Анкетування з академічної доброчесності:

<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVl-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/

завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

ЛІТЕРАТУРА

Обов'язкова література

1. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств: підручник: 2-ге 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ: КНТЕУ, 2018. 791 с.
2. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
3. Квасовський І. О., Кнейслер О.В., Ніпіаліді О.Ю. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 478 с. 4. Сороківська М.В., Юсипович О.І. Фінансовий менеджмент: (математичний інструментарій): навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 281 с.
4. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 124 с.
5. Непочатенко О.О. Управління фінансами підприємств: підручник. К.: «ЦУЛ», 2016. 496 с.
6. Нестерова С.В. Фінансовий менеджмент: практикум. Навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2019. 280 с.
7. Тридід О.М., Азаренкова Г.М., Біломістний О.М., Орехова К.В. Фінансовий менеджмент у запитаннях та відповідях: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 382 с.
8. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / К.В. Васьківська, О.А. Сич Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
9. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / А. С. Полторак, В. М. Стамат, А. Л. Сухорукова, А. І. Бурковська. Миколаїв: МНАУ, 2025. 171 с.
10. Фінансовий менеджмент: Підручник / П. Бечко, О. Непочатенко, Б. Гузар, С. Колотуха, О. Транченко та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.

- 11.Чебанова Т.Є. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Одеса: ОНМУ, 2025. 211 с.
- 12.Brigham E., Ehrhardt M. Financial Management: Theory & Practice 16th Editio. Cengage Learning, 2020. 1186 p.

Додаткова література

1. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: ГаличПрес, 2017. 233с.
2. Волш К. Ключові показники менеджменту. 100+ фінансових коефіцієнтів для ефективного управління компанією. Київ: «Наш формат», 2023. 432 с.
3. Жебка В.В., Антонова О.М., Урікова О.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Логос, 2017. 312 с.
4. Менеджмент: навчальний посібник / С. І. Страпчук, О. П. Миколенко, І. А. Попова, В. В. Пустова. Вид. 2-ге переробл. і допов. Львів: «Новий Світ-2000», 2025. 356 с.
5. Планування діяльності підприємства: навч. посіб./ А.Ф. Бурик, О.М. Світовий, О.Г. Мачушенко, А.В. Росенко, І.С. Кравець. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 260 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні вісті URL: <http://www.elvisti.com> (дата звернення: 17.04.2026).
2. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.04.2026).
3. Офіційний сайт Держкомстату України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 17.04.2026).
4. Урядовий портал URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 17.04.2026).
5. Фінансовий менеджмент URL: <https://finmanagement.com.ua/finansova-stratehiia/> (дата звернення: 17.04.2026).

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОПІ «МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І
АДМІНІСТРУВАННЯ» ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ D «БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ D 3 «МЕНЕДЖМЕНТ» УСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

*Методичні рекомендації щодо організації
самостійної роботи та вивчення дисципліни*

Розробник: Мацука В.М.

Обсяг – 3,6 др. арк.
